

OBWIESZCZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ

z dnia 27 września 1996 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania.

1. Na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 21 czerwca 1994 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 76, poz. 346) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 33, poz. 146), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 21 czerwca 1994 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 76, poz. 346) i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst rozporządzenia nie obejmuje:

- 1) § 19 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 33, poz. 146), który stanowi:

„§ 19. 1. Osoby, które ukończyły przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia odpowiednie szkolenie określone w rozporządzeniu Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 13 października 1983 r. w sprawie kierowców pojazdów silnikowych (Dz. U. Nr 59, poz. 269, z 1987 r. Nr 2, poz. 14, z 1989 r. Nr 35, poz. 197 i Nr 55, poz. 328 oraz z 1990 r. Nr 73, poz. 438), uważa się za spełniające wymagania określone w § 4 w stosunku do odpowiedniego rodzaju uprawnień.

2. Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia są uczestnikami szkolenia, o którym mowa w ust. 1, z chwilą jego ukończenia uważa się za spełniające wymagania określone w § 4 w stosunku do odpowiedniego rodzaju uprawnień.”

- 2) § 3 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 21 czerwca 1994 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 76, poz. 346), który stanowi:

„§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

w z. *S. Rybak*

Załącznik do obwieszczenia Ministra
Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia
27 września 1996 r. (poz. 626)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ

z dnia 10 marca 1992 r.

w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania.

Na podstawie art. 84 ust. 1 w związku z art. 82 ust. 1 pkt 5 oraz z art. 83 ust. 1 pkt 7 i 9 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o ustawie bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć ustawę z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515).

§ 2. 1. Szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami odbywa się w ośrodkach szkolenia lub w szkołach, zgodnie z programami kursów.

2. Szkolenie może być organizowane w formie:

- 1) kursu programowego, którego program przewiduje przygotowanie teoretyczne i praktyczne na określony rodzaj uprawnień do prowadzenia pojazdu,
- 2) kursu nauki kierowania pojazdem, którego program przewiduje przygotowanie tylko w zakresie praktycznym na określony rodzaj uprawnień do prowadzenia pojazdu; przystąpienie do tego kursu poprzedzone jest złożeniem z wynikiem pozytywnym części teoretycznej egzaminu państwowego przewidzianego na określony rodzaj uprawnień; w przypadku posiadania innego uprawnienia kurs ten przeprowadza się w zmniejszonym wymiarze czasowym,
- 3) kursu dokształcającego, którego program przewiduje przygotowanie uzupełniające w zakresie teoretycznym i praktycznym na określony rodzaj uprawnień w przypadku posiadania innego uprawnienia do prowadzenia pojazdu,
- 4) nauki w szkole, uwzględniającej co najmniej zakres kursu programowego na określony rodzaj uprawnień.

§ 3. Prawo jazdy może uzyskać osoba, która spełnia warunki ustalone w ustawie dla osób ubiegających się o poszczególne kategorie prawa jazdy oraz:

- 1) odbyła odpowiednie dla określonej kategorii prawa jazdy szkolenie,
- 2) złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin państwowy sprawdzający kwalifikacje na określoną kategorię prawa jazdy.

§ 4. 1. Ustala się warunki uzyskiwania praw jazdy w kategoriach:

- 1) A lub B:
— ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, 2 lub 4,

2) C:

- a) ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, 2 lub 4, bądź
- b) ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 3 albo w § 2 ust. 2 pkt 2, w zmniejszonym wymiarze czasowym, przez osoby posiadające: prawo jazdy kategorii B lub T przez co najmniej dwa lata lub prawo jazdy kategorii D przez co najmniej jeden rok,

3) D:

- a) ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1 lub 2, bądź
- b) ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 3 albo w § 2 ust. 2 pkt 2, w zmniejszonym wymiarze czasowym, przez osoby posiadające: prawo jazdy kategorii C przez co najmniej trzy lata lub prawo jazdy kategorii B przez co najmniej pięć lat albo prawo jazdy kategorii trolejbusowej przez co najmniej jeden rok,

4) E:

- ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 2,

5) T:

- ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, 2 lub 4,

6) trolejbusowej:

- ukończenie szkolenia, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 1 lub 2.

2. Nie wymaga się ukończenia szkolenia od osób ubiegających się o prawo jazdy kategorii B, które posiadają prawo jazdy kategorii C lub D albo ukończyły szkolenie w zakresie tych kategorii.

§ 5. Pozwolenie na prowadzenie tramwajów odpowiedniego typu może uzyskać osoba spełniająca warunki określone w ustawie dla osób ubiegających się o uprawnienie do ich prowadzenia, która ukończyła szkolenie określone w § 2 ust. 2 pkt 1 lub 2, albo w przypadku posiadania uprawnienia do prowadzenia tramwajów innego typu — szkolenie określone w § 2 ust. 2 pkt 3 oraz złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin państwowy sprawdzający kwalifikacje.

§ 6. Kartę rowerową, motorowerową lub woźniczy może otrzymać osoba spełniająca warunki określone w ustawie, która złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin państwowy sprawdzający kwalifikacje.

§ 7. 1. Programy kursów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 1—3, oraz wzory zaświadczeń potwierdzających

ukończenie szkolenia określają odpowiednio załączniki nr 1 i 2 do rozporządzenia.

2. Zaświadczenia, o których mowa w ust. 1, wystawiają ośrodki szkolenia lub szkoły.

§ 8. 1. Państwowe egzaminy sprawdzające kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami przeprowadzane są przez egzaminatorów, na zasadach określonych w instrukcji stanowiącej załącznik nr 3 do rozporządzenia, w ośrodku egzaminowania wyznaczonym przez wojewodę w miejscu odpowiadającym warunkom egzaminowania określonym w instrukcji.

2. Egzamin, o którym mowa w ust. 1, składa się, z zastrzeżeniem rodzaju uprawnień, z części teoretycznej i praktycznej oraz obejmuje sprawdzenie znajomości:

- 1) prawa o ruchu drogowym,
- 2) techniki kierowania i obsługi pojazdów,
- 3) zasad udzielania pomocy przedlekarskiej.

§ 9. 1.¹⁾ Egzamin państwowy osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdami przeprowadzany jest w ośrodku egzaminowania właściwym ze względu na województwo, w którym zamieszkuje, lub w uzasadnionych przypadkach województwo, w którym osoba ta przebywa czasowo. Do uzasadnionych przypadków czasowego pobytu zalicza się w szczególności miejsce:

- 1) pobierania nauki w szkole,
- 2) odbywania czynnej służby wojskowej i jej form równorzędnych oraz służby zastępczej, z wyjątkiem zawodowej służby wojskowej,
- 3) podjęcia pracy przez okres co najmniej 30 dni,
- 4) pobytu cudzoziemca.

Zgodę na złożenie egzaminu poza miejscem stałego zamieszkania wydaje kierownik urzędu rejonowego właściwy ze względu na miejsce czasowego pobytu osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem.

1 a.²⁾ Osoba ubiegająca się o uprawnienie do kierowania pojazdem powinna złożyć do właściwego organu administracji, za pośrednictwem ośrodka egzaminowania określonego w ust. 1, podanie na druku według wzoru, który określa załącznik nr 4 do rozporządzenia.

2. Do podania o wydanie uprawnienia wymienionego w ust. 1 należy dołączyć:

- 1) jedną fotografię bez nakrycia głowy, nie podklejoną, o wymiarach 3,5 x 4,5 cm,
- 2)³⁾ zaświadczenie lekarskie stwierdzające posiadanie wymaganej sprawności fizycznej i psychicznej; nie dotyczy kategorii E prawa jazdy,
- 3) potwierdzenie spełnienia warunków szczególnych dla osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami poszczególnych rodzajów, w szczególności zaświadczenie, o którym mowa w § 7 ust. 2.

3. Osoba ubiegająca się o prawo jazdy na podstawie prawa jazdy wydanego za granicą dołącza do podania posiadane prawo jazdy, wraz z uwierzytelnionym tłumaczeniem na język polski.

§ 10. Osoby, o których mowa w art. 79 ust. 2 ustawy, mogą otrzymać prawo jazdy odpowiedniej kategorii:

- 1) na podstawie ważnego prawa jazdy wydanego za granicą lub
- 2)⁴⁾ po:
  - a) złożeniu egzaminu sprawdzającego kwalifikacje,
  - b) przedstawieniu świadectwa lekarskiego stwierdzającego wymaganą sprawność fizyczną i psychiczną; nie dotyczy kategorii E prawa jazdy.

§ 11. Wzory dokumentów uprawniających do kierowania pojazdami określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

§ 12. 1. Wojewoda prowadzi ewidencję ośrodków szkolenia, o których mowa w § 2 ust. 1.

2. Ewidencja, o której mowa w ust. 1, jest niezależna od ewidencji działalności gospodarczej.

§ 13. 1. W stosunku do osób wykonujących w ośrodkach szkolenia czynności wykładowcy i instruktora wymagane jest:

- 1) posiadanie kwalifikacji określonych w ustawie,
- 2)⁵⁾ ukończenie z wynikiem pozytywnym kursu, którego program określa załącznik nr 6 do rozporządzenia, lub złożenie egzaminu, o którym mowa w ust. 2, jeżeli osoba rozszerza uprawnienia.

2. Kurs, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zakończony jest egzaminem obejmującym znajomość:

- 1) prawa o ruchu drogowym,
- 2) techniki kierowania i obsługi pojazdu,
- 3) elementów dydaktyki,
- 4) realizacji programów kursów określonych w § 4 ust. 1 i § 5 odpowiednio do posiadanych uprawnień.

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 21 czerwca 1994 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami i uprawnień instruktorów, wykładowców, egzaminatorów oraz w sprawie szkolenia i egzaminowania (Dz. U. Nr 76, poz. 346), które weszło w życie z dniem 4 sierpnia 1994 r.

²⁾ Dodany przez § 1 pkt 1 lit. b) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. c) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 2 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

3. Szczegółowy zakres egzaminu i sposób jego przeprowadzania określa załącznik nr 6 do rozporządzenia.

4. Ewidencję osób, o których mowa w ust. 1, prowadzi wojewoda.

§ 14. 1. Wojewoda prowadzi listę egzaminatorów spośród osób spełniających wymogi określone w ustawie, potwierdzone złożeniem egzaminu kwalifikacyjnego przed komisją weryfikacyjną i uzyskaniem zaświadczenia, którego wzór określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

2. Lista egzaminatorów ustalana jest przez wojewodę na okres jednego roku.

3. Wojewoda, umieszczając osobę, o której mowa w ust. 1, na liście egzaminatorów, przydziela jej numer ewidencyjny.

§ 15. 1. Wojewoda zatrudnia egzaminatorów na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia spośród osób umieszczonych na liście egzaminatorów.

2.⁶⁾ Wojewoda zatrudniając egzaminatora przydziela mu na czas wykonywania obowiązków imienną pieczęć z numerem ewidencyjnym, której wzór określa załącznik nr 8 do rozporządzenia, oraz komplet zewidencjonowanych testów egzaminacyjnych wydanych przez Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej, które nie mogą być używane do innych celów niż na egzaminie państwowym.

§ 16. 1. Do egzaminu kwalifikacyjnego przed komisją weryfikacyjną mogą przystąpić:

- 1) osoby, które ukończyły z wynikiem pozytywnym kurs oraz praktyki asystenckie według programu określonego w załączniku nr 9 do rozporządzenia,
- 2) egzaminatorzy, którzy ubiegają się o rozszerzenie uprawnień do egzaminowania.

2.⁷⁾ Wniosek o przeprowadzenie egzaminu osoby, o których mowa w ust. 1, składają za pośrednictwem wojewody. Wojewoda sprawdza spełnienie wymogów, o których mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1—8 i 10 ustawy.

3. Egzamin kwalifikacyjny dla osób, o których mowa w ust. 1, obejmuje, z zastrzeżeniem ust. 4, sprawdzenie znajomości:

- 1) prawa o ruchu drogowym,
- 2) techniki kierowania i obsługi pojazdów,
- 3) zasad udzielania pomocy przedlekarskiej,
- 4) zasad i warunków przeprowadzania egzaminów teoretycznych i praktycznych.

4. Egzamin kwalifikacyjny przeprowadza się w zakresie uprawnień wymienionych w zaświadczeniu o ukończeniu kursu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1; eg-

zaminatorzy rozszerzający uprawnienia podlegają egzaminowi w zakresie posiadanych uprawnień do kierowania pojazdami.

5. W przypadku negatywnego wyniku egzaminu kwalifikacyjnego osoba egzaminowana może zdawać jeden egzamin poprawkowy, nie wcześniej jednak niż po upływie trzech miesięcy od daty pierwszego egzaminu; następne skierowanie na egzamin może nastąpić po ponownym ukończeniu przez tę osobę kursu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1.

§ 17. 1. Komisję weryfikacyjną w składzie co najmniej czteroosobowym powołują:

- 1) Minister Transportu i Gospodarki Morskiej — w odniesieniu do kandydatów na egzaminatorów i egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi,
- 2) wojewoda — w odniesieniu do kandydatów na egzaminatorów i egzaminatorów osób ubiegających się o kartę: rowerową, motorowerową lub woźnicy bądź o pozwolenie na prowadzenie tramwajów.

2. Przewodniczącym komisji, o których mowa w ust. 1, jest przedstawiciel organu powołującego komisję.

3.⁸⁾ W skład komisji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Komendy Głównej Policji, a w skład komisji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wchodzi przedstawiciele wojewody i komendanta wojewódzkiego Policji.

4. Komisja działa na podstawie wewnętrznego regulaminu zatwierdzonego przez organ powołujący komisję.

§ 18. 1. Wojewoda dokonuje oceny pracy egzaminatorów oraz tworzy warunki do podnoszenia kwalifikacji.

2. Wojewoda organizuje corocznie przeszkolenie egzaminatorów w zakresie:

- 1) prawa o ruchu drogowym,
- 2) techniki kierowania i obsługi pojazdów,
- 3) zasad udzielania pomocy przedlekarskiej,
- 4) zasad i warunków przeprowadzania egzaminów teoretycznych i praktycznych,
- 5)⁹⁾ zagrożeń bezpieczeństwa i porządku w ruchu drogowym.

§ 19. (pominięty¹⁰⁾).

§ 20. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.^{10a)}

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 6 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

⁹⁾ Dodany przez § 1 pkt 7 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

¹⁰⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

^{10a)} Rozporządzenie zostało ogłoszone dnia 16 kwietnia 1992 r.

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 5 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

Załączniki do rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 marca 1992 r.

Załącznik nr 1

PROGRAM

SZKOLENIA OSÓB UBIELAJĄCYCH SIĘ O UPRAWNIENIA DO KIEROWANIA POJAZDAMI SILNIKOWYMI¹¹⁾

1. Postanowienie wstępne

1. 1. Program szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, zwany dalej „programem”, dotyczy ośrodków szkolenia prowadzących nauczanie kandydatów na kierowców w celu uzyskania przez nich prawa jazdy kategorii A, B, T, C, D, E lub trolejbusowej.
1. 2. Program określa:
  - warunki i zasady prowadzenia szkolenia,
  - charakterystykę absolwenta kursu,
  - plan nauczania,
  - wzór zaświadczenia o ukończeniu kursu.
1. 3. Celem szkolenia jest przygotowanie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w zakresie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych do kierowania odpowiednimi rodzajami pojazdów lub zespołami pojazdów po drogach publicznych w sposób nie zagrożący bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu.
1. 4. Warunkiem przyjęcia osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdami na kurs jest spełnienie przez nią odpowiednich wymogów określonych dla danego rodzaju uprawnień przepisami ustawy oraz rozporządzenia. Sprawdzenia spełnienia przez kandydatów na kierowców ustalonych przepisami wymogów dokonuje ośrodek szkolenia; nie dotyczy to osób, które uzyskały pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego.
1. 5. Zakres nauczania na kursie:
  - 1) programowym — obejmuje realizację wszystkich przedmiotów określonych planem nauczania dla danej kategorii prawa jazdy,
  - 2) dokształcającym — obejmuje realizację wszystkich przedmiotów określonych planem nauczania dla danej kategorii prawa jazdy; dotyczy to osób posiadających przez wymagany okres odpowiednie uprawnienie do kierowania pojazdem,
  - 3) nauki kierowania pojazdem — obejmuje realizację przedmiotu określonego w poz. 6 planu nauczania dla danej kategorii prawa jazdy kursu programowego; dotyczy to osób, które uzyskały pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego; w przypadku posiadania innego uprawnienia, kurs ten dla prawa jazdy kategorii C lub D przeprowadza się w wymiarze czasowym określonym w poz. 6 planu nauczania dla kursu dokształcającego.
1. 6. Kursy szkolenia kierowców określone w ust. 1.5 pkt 1 i 2¹²⁾ powinny być ewidencjonowane przez ośrodek szkolenia nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozpoczęcia zajęć programowych. Po upływie tego terminu nie mogą następować zmiany w liście słuchaczy kursu lub być przyjmowani na kurs nowi kandydaci.
1. 7. Ewidencja obejmuje:
  - numer kolejny kursu i rodzaj uprawnień, o jakie ubiegają się jego słuchacze,
  - datę rozpoczęcia kursu,
  - miejsce prowadzenia zajęć,
  - liczbę słuchaczy kursu.
1. 8. Na wszystkich rodzajach kursów ich słuchacze powinni posiadać karty jazd wystawione przez ośrodek szkolenia, przeznaczone do dokonywania zapisów dotyczących przebiegu nauczania w zakresie nauki kierowania pojazdami. Zapisy te są dokonywane zarówno przez słuchaczy kursu, jak i instruktora prowadzącego nauczanie. Ponadto dla kursów określonych w ust. 1.5 pkt 1 i 2¹²⁾ powinien być prowadzony dziennik lekcyjny zawierający:
  - imienny wykaz słuchaczy kursu, z adnotacją o ich ostatecznej liczbie,
  - daty urodzenia słuchaczy kursu,
  - imienny wykaz wykładowców i instruktorów prowadzących nauczanie oraz numery ich uprawnień,
  - listę obecności słuchaczy kursu,
  - wykaz przeprowadzonych zajęć teoretycznych, potwierdzonych podpisem wykładowcy.
1. 9. Ewidencja kursów, karty jazd oraz dzienniki lekcyjne pozostają w ośrodku szkolenia przez okres co najmniej 10 lat i podlegają kontroli osób sprawujących w imieniu wojewody nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców.
1. 10. Przystąpienie do egzaminu państwowego osoby ubiegającej się o prawo jazdy, która odbyła przeszkolenie, uzależnione jest od wydania jej przez ośrodek szkolenia zaświadczenia o ukończeniu kursu, którego wzór określa załącznik do programu. Zaświadczenie o ukończeniu kursu, podpisane przez instruktora i kierownika ośrodka szkolenia, otrzymuje osoba, u której

¹¹⁾ W załącznikach nr 1—9 numeracja akapitów w obrębie poszczególnych załączników wprowadzona przez § 1 pkt 8 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

¹²⁾ Zapis wynikający ze zmiany wprowadzonej przez § 1 pkt 8 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

instruktor stwierdził posiadanie wiedzy i umiejętności ujętych w charakterystyce absolwenta kursu.

1. 11. Wydanie zaświadczenia osobie, która opuściła część wymaganych zajęć, jest uzależnione od odbycia przez nią dodatkowego przeszkolenia w zakresie opuszczonych zajęć.
1. 12. Ośrodek szkolenia zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji wydanych zaświadczeń, które podlega kontroli osób sprawujących w imieniu wojewody nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców.
1. 13.¹³⁾ Pojazdy przeznaczone do nauki jazdy powinny być wyposażone co najmniej tak jak pojazdy egzaminacyjne.

2. Charakterystyka absolwenta kursu

2. 1. Absolwent kursu powinien mieć zasób wiadomości i umiejętności niezbędnych do samodzielnego kierowania tego rodzaju pojazdem, o jakie uprawnienia się ubiega, w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu i porządkowi ruchu, a w szczególności:

1) powinien znać:

- przepisy ruchu drogowego,
- znaki i sygnały drogowe,
- wybrane warunki techniczne pojazdu,
- technikę kierowania pojazdem,

- podstawowe czynności kontrolno-obsługowe pojazdu,
- zasady przewozu osób i ładunków,
- zasady udzielania przedlekarskiej pomocy ofiarom wypadków drogowych,

2) powinien umieć:

- stosować przepisy ruchu drogowego podczas kierowania pojazdem,
- stosować się do znaków i sygnałów drogowych podczas kierowania pojazdem,
- stosować odpowiednie wyposażenie pojazdu oraz zasady przewozu osób lub ładunków,
- kierować pojazdem w sposób zgodny z zasadami techniki kierowania w różnych warunkach drogowo-ruchowych,
- wykonywać podstawowe czynności kontrolno-obsługowe tych mechanizmów i urządzeń pojazdu, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jazdy,
- podejmować działania w zakresie udzielania przedlekarskiej pomocy ofiarom wypadków drogowych.

3. Plan nauczania dla wszystkich kategorii prawa jazdy

3. 1. Osoby prowadzące nauczanie w ośrodku szkolenia powinny realizować program zgodnie z określonym w tabeli planem nauczania odpowiednio do rodzaju kursu i uprawnień, o jakie ubiegają się jego słuchacze.

Poz.	Przedmiot nauczania	Minimalna liczba godzin na kursie							
		programowym						doksztalającym	
		A	B	T	C	D	trol.	C	D
1*)	Przepisy ruchu drogowego	32	32	32	36	36	36	16	16
2*)	Technika kierowania pojazdem	12	12	12	16	16	16	8	8
3*)	Czynności kontrolno-obsługowe	8	8	12	32	32	32	16	16
4*)	Zasady przewozu osób lub ładunków	x	x	8	8	8	8	8	8
5*)	Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych	8	8	8	8	8	8	4	4
6**)	Kierowanie pojazdem	10	20	15	40	150	70	20	40
7	RAZEM	70	80	87	140	250	170	72	92

*) Zajęcia teoretyczne i ćwiczenia.

***) Zajęcia praktyczne, przy czym dla prawa jazdy kategorii E liczba godzin nie może być mniejsza niż 10.

3. 2. Prowadzenie kursów nauki kierowania pojazdem polega na realizacji przedmiotu „Kierowanie pojazdem” w liczbie godzin zajęć określonej w planie nauczania — odpowiednio do uprawnień, o jakie ubiega się słuchacz kursu.

3. 3. Programowe godziny zajęć z poszczególnych przedmiotów równają się 45 minutom, z wyjątkiem przedmiotu „Kierowanie pojazdem”, dla którego programowe godziny zajęć równają się

60 minutom, przy możliwości realizacji tego przedmiotu w jednostkach 30-, 45- i 60-minutowych dla prawa jazdy kategorii A, B, T lub E oraz 30-, 45-, 60- i 120-minutowych dla prawa jazdy kategorii C lub D.

3. 4. Liczba godzin zajęć z poszczególnych przedmiotów powinna być traktowana jako minimalna, niezbędna do osiągnięcia celu nauczania przez przeciętnie uzdolnionego słuchacza kursu. Słu-

¹³⁾ Dodany przez § 1 pkt 9 rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

chacz, który nie osiągnął określonego w charakterystyce absolwenta kursu poziomu wiadomości i umiejętności, powinien być poddany dodatkowemu szkoleniu w tematach i wymiarze czasu określonym odpowiednio przez wykładowcę albo instruktora lub ponownemu sprawdzeniu kwalifikacji.

3. 5. Realizacja przedmiotu „Kierowanie pojazdem” może nastąpić po przeprowadzeniu wszystkich zajęć z przedmiotu „Technika kierowania pojazdem” oraz co najmniej 50% zajęć z przedmiotu „Przepisy ruchu drogowego” w stosunku do słuchaczy kursów programowych lub doksztalających. Osoby prowadzące nauczanie dokonują odpowiedniego podziału ustalonych godzin zajęć z danego przedmiotu oraz ustalają jego zakres tematyczny w zależności od stwierdzonego poziomu wiedzy i umiejętności słuchaczy kursu, ich predyspozycji, łatwości przyswajania poszczególnych zagadnień itp. Ośrodek szkolenia w zależności od występujących potrzeb może zwiększyć liczbę godzin zajęć z poszczególnych przedmiotów lub prowadzić nauczanie dodatkowych przedmiotów w liczbie godzin ustalonej przez siebie.

4. Materiał nauczania

4. 1. Przepisy ruchu drogowego

4. 1. 1. W realizacji przedmiotu „Przepisy ruchu drogowego” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) podstawowe pojęcia i definicje,
- 2) zasady włączania się do ruchu,
- 3) zasady pierwszeństwa przejazdu,
- 4) prędkość i hamowanie,
- 5) zasady zachowania się:

— przy stosowaniu zasady ograniczonego zaufania,

— w stosunku do pieszych,

— przy zmianie pasa lub kierunku jazdy,

— przy wyprzedzaniu, omijaniu lub wymijaniu,

— przy zatrzymywaniu lub postoju pojazdu,

— przy cofaniu lub zawracaniu,

— przy dojeżdżaniu do przystanków tramwajowych lub autobusowych,

— przed przejazdami kolejowymi i tramwajowymi,

— w warunkach niedostatecznej widoczności,

— w sytuacjach nietypowych (awaria, wypadek),

— w odniesieniu do znaków i sygnałów drogowych lub dawanych przez kierujących ruchem,

6) holowanie pojazdu, ciągnięcie przyczep,

7) wybrane warunki techniczne pojazdu,

8) obowiązki związane z rejestracją pojazdu, badaniami technicznymi oraz wydawaniem lub cofaniem prawa jazdy,

9) kontrola ruchu drogowego — kierowanie na egzaminy kontrolne,

10) sprawdzian posiadanych wiadomości.

4. 2. Technika kierowania pojazdem

4. 2. 1. W realizacji przedmiotu „Technika kierowania pojazdem” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

1) przyrządy przeznaczone do sterowania mechanizmami pojazdu,

2) przygotowanie się do jazdy,

3) uruchomienie silnika,

4) ruszanie na drodze płaskiej i wzniesieniu,

5) zatrzymywanie i postój pojazdu,

6) wykonywanie skrętów — zawracanie,

7) jazda w ruchu miejskim i zamiejskim,

8) jazda w różnych warunkach atmosferycznych,

9) jazda z przyczepą lekką i ładunkiem,

10) sprawdzian posiadanych wiadomości.

4. 3. Czynności kontrolno-obslugowe

4. 3. 1. W realizacji przedmiotu „Czynności kontrolno-obslugowe” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

1) ogólne zasady budowy, działania zespołów i mechanizmów pojazdu (sieć trakcyjna — tylko na kategorię trolejbusową),

2) podstawowe czynności kontrolne urządzeń mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jazdy,

3) podstawowe czynności obsługowe urządzeń mających bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jazdy,

4) ekonomiczna eksploatacja pojazdu.

4. 4. Zasady przewozu osób lub ładunków

4. 4. 1. W realizacji przedmiotu „Zasady przewozu osób lub ładunków” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

1) rozmieszczenie osób i ładunku,

2) sposób zabezpieczenia ładunku,

3) zasady i warunki przewozu osób,

4) czynności załadowczo-wyładowcze,

5) aspekty fizjologiczne i psychiczne wykonywania funkcji kierowcy.

4. 5. Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych

4. 5. 1. W realizacji przedmiotu „Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych” powinny być ujęte następujące tematy:

1) zabezpieczenie miejsca wypadku,

2) ratowanie nieprzytomnych,

3) powstrzymanie krwotoków i opatrywanie ran,

4) unieruchamianie miejsc złamań,

- 5) reanimacja,
- 6) oparzenia i zatrucia,
- 7) wstrząs.

4. 6. Kierowanie pojazdem

4. 6. 1. W realizacji przedmiotu „Kierowanie pojazdem” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) rozmieszczenie przyrządów przeznaczonych do sterowania pojazdem,
- 2) przygotowanie się do jazdy,
- 3) uruchomienie silnika,
- 4) ruszanie i zatrzymanie pojazdu,
- 5) jazda po prostej i łuku (do przodu i do tyłu) oraz zatrzymanie pojazdu w określonych miejscach,
- 6) parkowanie pojazdu w wyznaczonych miejscach,
- 7) ruszanie pod górę i zawracanie na drodze o ograniczonej szerokości,
- 8) jazda ze zmianą biegów na wyższe i niższe,
- 9) jazda w ruchu miejskim:
  - po drogach dwupasowych o małym ruchu,
  - po drogach jedno- i dwukierunkowych dwu- i więcej pasowych,
  - po drogach dwujezdniowych,
  - po drogach o podwyższonej prędkości,
  - przez skrzyżowanie równorzędne,
  - przez skrzyżowanie z pierwszeństwem przejazdu, w tym również „łamanym”,
  - przez skrzyżowanie z sygnalizacją świetlną,

- przez przejazdy kolejowe i — jeżeli takie występują — przejazdy tramwajowe,
- z wykonywaniem skrętów na drogach i skrzyżowaniach wymienionych wyżej,
- obok przystanków komunikacji publicznej (autobusowych i — jeżeli takie występują — tramwajowych),

10) jazda w ruchu zamiejskim:

- po łukach i wzniesieniach,
- z prędkością bezpieczną i dopuszczalną,
- z wykonywaniem wyprzedzania, omijania i wymijania,

11) jazda w warunkach niedostatecznej widoczności,

12) sprawdzian posiadanych wiadomości i umiejętności.

4. 6. 2. Przy realizacji tego przedmiotu dla prawa jazdy kategorii:

- T, D, E i trolejbusowej — nie prowadzi się szkolenia w zakresie zawracania na drodze o ograniczonej szerokości,
- trolejbusowej — szkolenie dotyczące ust. 4. 6. 1 pkt 9 i 10¹²⁾ prowadzi się w zakresie uwarunkowanym występowaniem tych elementów na trasach z istniejącą trakcją elektryczną,
- T — szkolenie początkowo prowadzi się na ciągniku bez przyczepy,
- A — dodatkowo prowadzi się szkolenie w zakresie jazdy po torze w kształcie cyfry 8.

Załącznik do programu szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi

pieczęć z nazwą i adresem
ośrodka szkolenia

..... dnia ..... 19 .... r.

ZAŚWIADCZENIE Nr .....

o ukończeniu kursu dla osób ubiegających się o prawo jazdy kat. ....

Pan(i) ..... urodzony(a) dnia .....

mający(a): — prawo jazdy kategorii ..... *) ,

— pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego *) ,

ukończył(a) kurs programowy *) , doksztalcający *) , nauki kierowania pojazdem *) — w liczbie godzin ..... w okresie od ..... do ..... i został(a) uznany(a) za przygotowanego(a) do złożenia egzaminu państwowego.

Instruktor

.....
(podpis i pieczęć z numerem uprawnień)

Kierownik ośrodka

.....
(podpis i pieczęć)

*) Niepotrzebne skreślić.

PROGRAM SZKOLENIA OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O UPRAWNIENIA DO PROWADZENIA TRAMWAJÓW¹¹⁾**1. Postanowienia wstępne**

- 1.1. Program szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do prowadzenia tramwajów, zwany dalej „programem”, dotyczy ośrodków szkolenia prowadzących nauczanie kandydatów na motorniczych w celu uzyskania przez nich pozwolenia na prowadzenie tramwajów.
  - 1.2. Program określa:
    - warunki i zasady prowadzenia szkolenia,
    - charakterystykę absolwenta kursu,
    - plan nauczania,
    - wzór zaświadczenia o ukończeniu kursu.
  - 1.3. Celem szkolenia jest przygotowanie osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów w zakresie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych do kierowania wszystkimi eksploatowanymi w przedsiębiorstwie komunikacyjnym typami tramwajów po drogach publicznych w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu i porządkowi ruchu.
  - 1.4. Przyjęcie na kurs osoby ubiegającej się o uprawnienia do prowadzenia tramwajów jest uwarunkowane spełnieniem przez nią odpowiednich wymogów określonych dla tych uprawnień przepisami ustawy oraz rozporządzenia. Sprawdzenia spełnienia przez kandydatów na motorniczych ustalonych przepisami wymogów dokonuje ośrodek szkolenia; nie dotyczy to osób, które uzyskały pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego.
  - 1.5. Zakres nauczania na kursie:
    - 1) programowym — obejmuje realizację wszystkich przedmiotów określonych planem nauczania dla tego kursu,
    - 2) doksztalającym — obejmuje realizację wszystkich przedmiotów określonych planem nauczania dla tego kursu; dotyczy to osób rozszerzających swoje uprawnienia na inne typy tramwajów,
    - 3) nauki kierowania tramwajem — obejmuje realizację przedmiotu określonego dla kursu programowego w poz. 7 planu nauczania; dotyczy to osób, które uzyskały pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego.
  - 1.6. Kursy szkolenia motorniczych określone w ust. 1.5 pkt 1 i 2¹²⁾ powinny być ewidencjonowane przez ośrodek szkolenia nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozpoczęcia zajęć programowych. Po upływie tego terminu nie mogą następować zmiany w liście słuchaczy kursu lub być przyjmowani na kurs nowi kandydaci.
  - 1.7. Ewidencja kursów obejmuje:
    - numer kolejny kursu i rodzaj uprawnień, o jakie ubiegają się jego słuchacze,
    - datę rozpoczęcia kursu,
    - miejsce prowadzenia zajęć,
    - liczbę słuchaczy kursu.
  - 1.8. Słuchacze kursu powinni posiadać karty jazd wystawione przez ośrodek szkolenia, przeznaczone do dokonywania zapisów dotyczących przebiegu nauczania w zakresie nauki kierowania tramwajem. Zapisy te są dokonywane zarówno przez słuchaczy kursu, jak i instruktora prowadzącego nauczanie. Ponadto dla kursów określonych w ust. 1.5 pkt 1 i 2¹²⁾ powinien być prowadzony dziennik lekcyjny zawierający:
    - imienny wykaz słuchaczy kursu, z adnotacją o ich ostatecznej liczbie,
    - daty urodzenia słuchaczy kursu,
    - imienny wykaz wykładowców i instruktorów prowadzących nauczanie oraz numery ich uprawnień,
    - listę obecności słuchaczy kursu,
    - wykaz przeprowadzonych zajęć teoretycznych, potwierdzonych podpisem wykładowcy.
  - 1.9. Ewidencja kursów, karty jazd oraz dzienniki lekcyjne pozostają w ośrodku szkolenia przez okres co najmniej 10 lat i podlegają kontroli osób sprawujących w imieniu wojewody nadzór nad szkoleniem kandydatów na motorniczych.
  - 1.10. Przystąpienie do egzaminu państwowego osoby ubiegającej się o uprawnienia do prowadzenia tramwaju, która odbyła wymagane przeszkolenie, uzależnione jest od wydania jej przez ośrodek szkolenia zaświadczenia o ukończeniu kursu według wzoru określonego w załączniku do programu. Zaświadczenie o ukończeniu kursu, podpisane przez kierownika ośrodka i instruktora, otrzymuje osoba, u której instruktor stwierdził posiadanie wiadomości i umiejętności ujętych w charakterystyce absolwenta kursu. Wydanie zaświadczenia osobie, która opuściła część wymaganych zajęć, jest uzależnione od odbycia przez nią dodatkowego przeszkolenia w zakresie opuszczonych zajęć.
  - 1.11. Ośrodek szkolenia zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji wydanych zaświadczeń, które podlega kontroli osób sprawujących w imieniu wojewody nadzór nad szkoleniem kandydatów na motorniczych.
- 2. Charakterystyka absolwenta kursu**
- 2.1. Absolwent kursu powinien mieć zasób wiadomości i umiejętności niezbędnych do samo-

dzielnego prowadzenia tramwaju w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu i porządkowi ruchu, a w szczególności:

1) powinien znać:

- przepisy ruchu drogowego,
- znaki i sygnały drogowe,
- budowę tramwaju w zakresie niezbędnym do kierowania nim,
- technikę kierowania tramwajami,
- podstawowe czynności kontrolno-obstugowe tramwaju,
- zasady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej,
- przepisy dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych,

2) powinien umieć:

- stosować przepisy ruchu drogowego i przepisy dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych podczas prowadzenia tramwaju,

- stosować się do znaków i sygnałów podczas prowadzenia tramwaju,
- stosować odpowiednie wyposażenie tramwaju,
- prowadzić tramwaj w sposób zgodny z techniką kierowania w różnych warunkach drogowo-ruchowych,
- wykonywać podstawowe czynności kontrolno-obstugowe tych urządzeń tramwaju, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jazdy,
- podejmować działania w zakresie udzielania przedlekarskiej pomocy ofiarom wypadków drogowych.

3. Plan nauczania

3.1. Osoby prowadzące nauczanie w ośrodku szkolenia powinny realizować program zgodnie z określonym w tabeli planem nauczania odpowiednio do rodzaju kursu i uprawnień, o jakie ubiegają się jego słuchacze.

Poz.	Przedmiot nauczania	Minimalna liczba godzin na kursie (na jeden typ tramwaju)	
		programowym	dokształcającym
1*)	Urządzenia torowo-sieciowe	8	x
2*)	Budowa i działanie urządzeń mechanicznych i elektrycznych tramwaju	30	4
3*)	Przepisy dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych	10	x
4*)	Przepisy ruchu drogowego	40	x
5*)	Technika prowadzenia tramwaju	7	2
6*)	Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych	8	x
7**)	Kierowanie tramwajem	80	20
8	RAZEM	183	26

*) Zajęcia teoretyczne i ćwiczenia.

***) Zajęcia praktyczne.

3.2. W przypadku eksploataowania w przedsiębiorstwie komunikacyjnym więcej niż jednego typu tramwaju, na każdy następny jego typ zwiększa się liczbę godzin zajęć dla przedmiotu:

- a) określonego w poz. 2 planu nauczania — o 4 godziny,
- b) określonego w poz. 5 planu nauczania — o 2 godziny.

3.3. Prowadzenie kursów nauki kierowania tramwajem polega na realizacji przedmiotu „Kierowanie tramwajem” w liczbie godzin zajęć określo-

nej w planie nauczania, w tym co najmniej 20 godzin na każdym typie tramwaju, każdy słuchacz kursu.

3.4. Programowe godziny zajęć z poszczególnych przedmiotów równają się 45 minutom, z wyjątkiem przedmiotu „Kierowanie tramwajem”, dla którego programowe godziny zajęć równają się 60 minutom, przy możliwości realizacji tego przedmiotu w jednostkach 30-, 45- lub 60-minutowych. W końcowej fazie szkolenia czas nauki kierowania tramwajem powinien być wydłużony do 6 godzin.

- 3.5. Liczba godzin zajęć z poszczególnych przedmiotów powinna być traktowana jako minimalna, niezbędna do osiągnięcia celu nauczania przez przeciętnie uzdolnionego słuchacza kursu. Słuchacz, który nie osiągnął określonego w charakterystyce absolwenta kursu poziomu wiadomości i umiejętności, powinien być poddany dodatkowemu szkoleniu w tematach i wymiarze czasu określonym odpowiednio przez wykładowcę i instruktora lub ponownemu sprawdzeniu kwalifikacji.
- 3.6. Realizacja przedmiotu „Kierowanie tramwajem” może nastąpić po przeprowadzeniu wszystkich zajęć z przedmiotu „Technika prowadzenia tramwaju” oraz co najmniej 50% zajęć z przedmiotu „Przepisy ruchu drogowego” — w stosunku do słuchaczy kursów programowych.
- 3.7. Osoby prowadzące nauczanie dokonują odpowiedniego podziału ustalonych godzin zajęć z danego przedmiotu oraz ustalają jego zakres tematyczny w zależności od stwierdzonego poziomu wiedzy i umiejętności słuchaczy kursu, ich predyspozycji, łatwości przyswajania poszczególnych zagadnień itp.
- 3.8. Ośrodek szkolenia w zależności od występujących potrzeb może zwiększyć liczbę godzin zajęć z poszczególnych przedmiotów lub wprowadzić nauczanie dodatkowych przedmiotów w liczbie godzin ustalonej przez siebie.

4. Materiał nauczania

4.1. Urządzenia torowo-sieciowe

4.1.1. W realizacji przedmiotu „Urządzenia torowo-sieciowe” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) schemat zasilania sieci trakcyjnej,
- 2) przetwarzanie energii elektrycznej,
- 3) sieć jezdna i osprzęt trakcyjny,
- 4) sygnalizacja i oznakowanie sieci,
- 5) rodzaje sterowania zwrotnic,
- 6) wiadomości ogólne dotyczące torowisk,
- 7) eksploatacja torowisk,
- 8) usterki torowisk, zwrotnic i sieci trakcyjnej.

4.2. Budowa i działanie urządzeń mechanicznych i elektrycznych tramwaju

4.2.1. W realizacji przedmiotu „Budowa i działanie urządzeń mechanicznych i elektrycznych tramwaju” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) źródła energii elektrycznej, materiały przewodzące prąd elektryczny, natężenie prądu, napięcie, oporność, przewodność,
- 2) siła elektromotoryczna, łączenie szeregowo, równoległe i mieszane,
- 3) elektromagnetyzm, magnetyzm, indukcja elektromagnetyczna,
- 4) zasada działania silników prądu stałego,

- 5) rozwój trakcji, cechy charakterystyczne poszczególnych typów tramwajów,
- 6) nadwozie wagonu,
- 7) zespoły zamocowane do nadwozia,
- 8) drzwi — mechanizm otwierania,
- 9) wózek (podwozie) wagonu,
- 10) przekładnie, koła, zestawy kołowe,
- 11) hamulce, mechanizm szczękowy,
- 12) rodzaje rozrządów stosowanych w wagonach tramwajowych,
- 13) obwody elektryczne stosowane w wagonach tramwajowych,
- 14) rodzaje hamowań stosowanych w wagonach tramwajowych,
- 15) aparatura zabezpieczająca obwody elektryczne,
- 16) opory rozruchowe, nastawniki, rozrusznik, styczniki i przekaźniki, przekształtnik tranzytorowy, dzwonki, akumulatory, regulator napięcia, odłącznik pantografu, grzejniki, silniki, boczniki, przetwornice,
- 17) współdziałanie urządzeń elektrycznych,
- 18) rozmieszczenie urządzeń na stanowisku motorniczego,
- 19) obwody sterowania,
- 20) rodzaje napięć stosowanych w wagonach tramwajowych.

4.3. Przepisy dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych

4.3.1. W realizacji przedmiotu „Przepisy dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) organizacja ruchu w trakcji tramwajowej,
- 2) przepisy ogólne dla służby ruchu,
- 3) przepisy szczegółowe dla motorniczych,
- 4) środowisko fizyczne w przestrzeni pracy, warunki wewnątrz wagonu i ich wpływ na organizm i wydajność pracy,
- 5) kultura zachowania się motorniczego w procesie pracy,
- 6) rola funkcji psychofizycznych w bezpiecznym prowadzeniu pojazdu,
- 7) charakterystyka miejsc szczególnie niebezpiecznych na trasach komunikacyjnych tramwajowych,
- 8) wybrane wypadki spowodowane przez motorniczych, środki prewencyjne, odpowiedzialność.

4.4. Przepisy ruchu drogowego

4.4.1. W realizacji przedmiotu „Przepisy ruchu drogowego” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) podstawowe pojęcia i definicje,
- 2) zasady włączania się do ruchu,

- 3) zasady pierwszeństwa przejazdu,
- 4) prędkość i hamowanie,
- 5) zasady zachowania się:
  - przy stosowaniu zasady ograniczonego zaufania,
  - w stosunku do pieszych,
  - przy zmianie pasa lub kierunku jazdy,
  - przy wymijaniu,
  - przy zatrzymywaniu lub postoju pojazdu,
  - przy cofaniu lub zawracaniu,
  - przy dojeżdżaniu do przystanków komunikacji publicznej,
  - w warunkach niedostatecznej widoczności,
  - w sytuacjach nietypowych (awaria, wypadek)
  - w odniesieniu do znaków i sygnałów drogowych lub dawanych przez kierującego ruchem,
- 6) holowanie pojazdu szynowego,
- 7) wybrane warunki techniczne tramwajów,
- 8) kontrola ruchu drogowego, kierowanie na egzaminy kontrolne,
- 9) zasady wydawania pozwoleń na prowadzenie tramwajów,
- 10) sprawdzian posiadanych wiadomości.

4.5. Technika prowadzenia tramwaju

- 4.5.1. W realizacji przedmiotu „Technika prowadzenia tramwaju” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:
  - 1) warunki techniczne dopuszczania tramwajów do ruchu,
  - 2) stanowisko motorniczego, urządzenia do kierowania i hamowania pojazdu,
  - 3) przygotowanie do jazdy,
  - 4) technika sterowania zwrotnicami, wyprzedzanie pojazdu z poślizgu i zachowanie się w czasie „bukowania” kół,
  - 5) technika jazdy wagonami jedno- i wielocznymi,
  - 6) prowadzenie tramwaju w różnych warunkach (deszcz, śnieg, mgła, zanieczyszczone szyny, awaria, holowanie, uszkodzona zwrotnica),
  - 7) reakcja motorniczego na sygnały zewnętrzne i wewnętrzne,
  - 8) wpływ techniki jazdy na ekonomię zużycia energii elektrycznej i taboru oraz komfort podróżowania,
  - 9) zjazdy techniczne — zgłaszanie usterek,
  - 10) obsługi techniczne taboru,
  - 11) sprawdzian posiadanych wiadomości.

4.6. Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych

- 4.6.1. W realizacji przedmiotu „Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) zabezpieczenie miejsca wypadku,
- 2) ratowanie nieprzytomnych,
- 3) powstrzymywanie krwotoków i opatrywanie ran,
- 4) unieruchamianie miejsc złamań,
- 5) reanimacja,
- 6) oparzenia i zatrucia,
- 7) wstrząs.

4.7. Kierowanie tramwajem

- 4.7.1. W realizacji przedmiotu „Kierowanie tramwajem” powinny być ujęte co najmniej następujące tematy:

- 1) przygotowanie wagonu (wagonów) tramwajowego do jazdy, rozmieszczenie przyrządów przeznaczonych do sterowania pojazdem,
- 2) uruchomienie wagonu,
- 3) jazda wstępna po torze w zajezdni tramwajowej (ruszanie i zatrzymywanie pojazdu),
- 4) manewrowanie:
  - jazda do przodu i do tyłu, po prostej i na łuku torowiska,
  - dojazd do zwrotnicy, przestawianie na pożądaną stronę jazdy, przejazd pod izolatorem sekcyjnym,
  - dojazd do stojącego wagonu, przeszkody, łączenie wagonów,
  - jazda jednym wózkiem wagonu, jazda drugim wagonem sterowanym z wagonu pierwszego, przejazd przez bramę zajezdni, kanał i myjnię,
- 5) jazda w ruchu miejskim:
  - jazda z określoną prędkością, wykorzystanie właściwości dynamicznych wagonu (wagonów),
  - jazda na spadkach drogi (ruszanie i zatrzymywanie),
  - włączanie się do ruchu,
  - jazda po liniach jednotorowych, przez mijanki, zwrotnice, skrzyżowania torowisk,
  - przejazdy przez skrzyżowania (równorzędne, z pierwszeństwem przejazdu, w tym również „łamanym”, z sygnalizacją świetlną),
  - dojazdy i ruszanie z przystanków tramwajowych,
  - jazda w warunkach niedostatecznej widoczności,
  - jazda z przestrzeganiem rozkładu jazdy na trasach tramwajowych,
- 6) sprawdzian posiadanych umiejętności.

- 4.7.2. Realizacja niektórych elementów tego przedmiotu zawartych w ust. 4.7.1 pkt 5¹²⁾ zależna jest od istniejącego układu torowo-sieciowego w danym mieście.

Załącznik do programu szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do prowadzenia tramwajów.

pieczęć z nazwą i adresem
ośrodka szkolenia

..... dnia ..... 19.... r.

ZAŚWIADCZENIE NR ...

o ukończeniu kursu dla osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów

Pan(i) ..... urodzony(a) dnia .....
mający (a): — pozwolenie na prowadzenie tramwajów w zakresie wagonów typu .....*)
— pozytywny wynik z części teoretycznej egzaminu państwowego*)
ukończył(a) kurs programowy*), doksztalający*), nauki kierowania tramwajem*) — w liczbie godzin .....
w okresie od ..... do ..... i został(a) uznany(a) za przygotowanego(ą) do złożenia egzaminu państwowego.

Instruktor

Kierownik ośrodka

.....
(podpis i pieczęć z numerem uprawnień)

.....
(podpis i pieczęć)

*) Niepotrzebne skreślić.

Załącznik nr 3

INSTRUKCJA W SPRAWIE TRYBU, ZASAD I WARUNKÓW EGZAMINOWANIA OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O UPRAWNIENIA DO KIEROWANIA POJAZDAMI LUB PODLEGAJĄCYCH SPRAWDZENIU KWALIFIKACJI¹⁴⁾

1. Przepisy wstępne

1. 1. Przepisy „Instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji”, zwanej dalej „instrukcją”, dotyczą trybu, zasad i warunków przeprowadzania egzaminów państwowych, zwanych dalej „egzaminami”, osób ubiegających się:

- o prawo jazdy kategorii A, B, C, D, T, M, E i trolejbusowej,
- o kartę rowerową, motorowerową i woźnicy,
- o pozwolenie na prowadzenie tramwajów oraz osób podlegających sprawdzeniu kwalifikacji w zakresie wymienionych uprawnień.

1. 2. Przepisy instrukcji określają:

- warunki i tryb przeprowadzania egzaminów,
- tryb postępowania w zakresie obiegu dokumentacji związanej z egzaminem,
- zasady przeprowadzania egzaminów.

1. 3. Egzaminy są organizowane przez ośrodek egzaminowania i przeprowadzane przez egzaminatorów wyznaczonych przez wojewodę. Terminy egzaminów ustala ośrodek egzaminowania w porozumieniu z wojewodą.

1. 4. Sprawdzenie kwalifikacji fachowych osób egzaminowanych odbywa się w formie:

- 1) egzaminu teoretycznego — sprawdzającego wiadomości z zakresu przepisów ruchu drogowego, techniki kierowania pojazdem, czynności obsługowo-kontrolnych i pierw-

szej pomocy przedlekarskiej, a dla osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów — także z zakresu przepisów dla służby ruchu przedsiębiorstw komunikacyjnych, realizowanego w sali egzaminacyjnej,

- 2) egzaminu praktycznego — sprawdzającego umiejętności kierowania pojazdem w zakresie:
  - część 1 — manewrów podstawowych realizowanych na wyłączonym z ruchu placu, zwanym placem manewrowym,
  - część 2 — jazdy w ruchu drogowym, realizowanej na drogach publicznych.

1. 5. W stosunku do niektórych rodzajów uprawnień egzamin może odbywać się w ograniczonym zakresie, który został określony w ust. 4.

2. Warunki i tryb przeprowadzania egzaminów

2. 1. Zasady ogólne

2. 1. 1. Egzaminy mogą być organizowane tylko przez tak przygotowany i wyposażony ośrodek egzaminowania, aby mógł on zaspokoić określone przez wojewodę w zakresie egzaminowania potrzeby, zgodnie z warunkami i zasadami podanymi w instrukcji.

2. 1. 2.¹⁴⁾ Egzamin praktyczny może być przeprowadzony, z zastrzeżeniem ust. 2. 2. 18 i 2. 2. 19,¹²⁾ wyłącznie przy użyciu pojazdów ośrodka egzaminowania.

¹⁴⁾ Dodany przez § 1 pkt 10 lit. a) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

2. 1. 3. Lokalizacja ośrodka i placu manewrowego powinna umożliwiać egzaminatorowi dokonanie oceny wykonania przez osobę egzaminowaną wszystkich określonych instrukcją zadań egzaminacyjnych na istniejącym układzie drogowo-ulicznym w ustalonym czasie.
2. 1. 4. Warunkiem przeprowadzenia egzaminu jest:
- 1) posiadanie przez ośrodek egzaminowania odpowiedniego wyposażenia w postaci:
    - pomieszczeń do przechowywania dokumentacji związanej z egzaminem oraz umożliwiających egzaminatorowi jej sprawdzenie i wypełnienie,
    - sali lub sal egzaminacyjnych,
    - placu lub placów manewrowych,
    - pojazdów egzaminacyjnych,
  - 2) przygotowanie przez ośrodek egzaminowania:
    - dokumentacji osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji,
    - planu egzaminów,
    - protokołów egzaminacyjnych,
    - arkuszy odpowiedzi,
  - 3) wyznaczenie przez wojewodę egzaminatorów odpowiednio do przygotowanego przez ośrodek egzaminowania planu egzaminów.
2. 1. 5. Dopuszcza się przeprowadzanie egzaminów dla osób ubiegających się o prawo jazdy kategorii trolejbusowej oraz pozwolenie na prowadzenie tramwajów na terenie przedsiębiorstwa komunikacyjnego.
2. 1. 6. Przez tryb przeprowadzania egzaminów rozumie się:
- sposób organizacji egzaminu przez ośrodek egzaminowania,
  - sposób postępowania egzaminatora w zakresie wykonywania przez niego czynności związanych z przeprowadzeniem egzaminu.
2. 1. 7. Opisy szczegółowe:
- warunków przeprowadzania egzaminów podane zostały w ust. 2. 2,¹²⁾
  - trybu przeprowadzania egzaminu podane zostały w ust. 2. 3.¹²⁾
2. 2. Warunki przeprowadzania egzaminów
2. 2. 1. Egzamin teoretyczny przeprowadza się w sali egzaminacyjnej, która powinna być:
- dobrze oświetlona, ogrzewana i przewietrzana,
  - wyposażona w stoliki i krzesła (oddzielne dla każdej osoby egzaminowanej i egzaminatora),
  - wyposażona w tablicę lub inne urządzenie umożliwiające egzaminatorowi właściwe zobrazowanie graficzne zasad i kryteriów egzaminu teoretycznego i praktycznego,
- oznakowana przez umieszczenie na drzwiach wejściowych z zewnątrz napisu „Sala egzaminacyjna nr ...”
2. 2. 2. W sali egzaminacyjnej nie powinny się znajdować żadne przedmioty, plansze itp., mogące stanowić pomoc dla osoby egzaminowanej w czasie trwania egzaminu.
2. 2. 3. Liczba sal powinna zapewnić terminowe przeprowadzenie egzaminów.
2. 2. 4.¹⁵⁾ Plac manewrowy powinien być zlokalizowany możliwie blisko ośrodka egzaminowania i w takim miejscu, aby egzaminator mógł przystąpić do realizacji zadań egzaminacyjnych przewidzianych dla jazdy w ruchu drogowym bezpośrednio z tego placu. Plac manewrowy przeznaczony jest wyłącznie do przeprowadzania egzaminów i dlatego powinien być wyłączony z ruchu dla pojazdów innych niż egzaminacyjne oraz odgradzony od pozostałej części ośrodka egzaminowania.
2. 2. 5. Plac manewrowy, z wyjątkiem przeznaczonego do sprawdzenia kwalifikacji osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów, powinien posiadać nawierzchnię asfaltową lub betonową, na której znakami poziomymi, w sposób zapewniający ich widoczność, powinny być wyznaczone elementy umożliwiające realizację zadań określonych w tabelach nr 4 i 5. Szerokość linii powinna wynosić 0,10 do 0,15 m, a poszczególne elementy placu powinny być uzupełnione pachołkami drogowymi, pomalowanymi w biało-czerwone pasy poprzeczne, oraz tyczkami stanowiącymi ich przedłużenie o jednolitej barwie żółtej lub pomarańczowej albo na przemian białej i czerwonej. Szerokość pasów białych i czerwonych na pachołkach i tyczkach powinna wynosić 0,15 m.
2. 2. 6. Minimalna wysokość pachołków i tyczek powinna wynosić:
- 0,6 m — pachołków,
  - 1,0 m — tyczek, przy sprawdzaniu umiejętności osób egzaminowanych na prawo jazdy kategorii B i A oraz kartę rowerową i motorowerową,
  - 2,0 m — tyczek, przy sprawdzaniu umiejętności osób na pozostałe kategorie prawa jazdy.
2. 2. 7.¹⁵⁾ Zamiast pachołków ograniczających lub wyznaczających poszczególne elementy placu manewrowego dopuszcza się stosowanie innego uzupełnienia znaków poziomych, jak np. same tyczki, tekturowe pudła, opony samochodowe, makiety pojazdów itp., a stanowiska do realizacji zadania parkowania rów-

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. b) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

- noległego i zawracania powinny mieć krawędzie jezdni wyodrębnione w postaci krawężnika.
2. 2. 8. Wyposażenie uzupełniające powinno być dobrze widoczne dla osoby egzaminowanej i nie może ograniczać wymiarów poszczególnych elementów placu. Zaleca się stosowanie na tym wyposażeniu elementów odbłaskowych.
2. 2. 9. Sprawdzenie umiejętności osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów w zakresie wykonywania manewrów podstawowych powinno odbywać się na wyłączonym z ruchu na czas egzaminu placu (torze w zajezdni tramwajowej), umożliwiającym realizację zadań egzaminacyjnych określonych w tabeli nr 10.
2. 2. 10. Plac manewrowy powinien być dobrze oświetlony, a jeżeli zlokalizowany jest w odległości większej niż 100 m od budynku ośrodka egzaminowania, powinien być dodatkowo wyposażony w oświetlone i ogrzewane pomieszczenie dla osób oczekujących na egzamin.
2. 2. 11. Szczegółowe wymiary elementów placu manewrowego określa załącznik nr 1 do instrukcji.
2. 2. 12. Pojazdy egzaminacyjne, którymi przeprowadzane są egzaminy, powinny być sprawne technicznie i oznaczone w sposób określony odrębnymi przepisami oraz dodatkowo wyposażone:
- w gaśnicę i apteczkę pierwszej pomocy,
  - w lusterko zewnętrzne prawe,
  - w lusterko wewnętrzne i ogrzewaną tylną szybę (dotyczy tylko prawa jazdy kategorii B),
  - w pedał hamulca roboczego, a wagon tramwajowy w urządzenia zabezpieczające, umożliwiające przejęcie sterowania obwodem hamowania,
  - w hak do ciągnięcia przyczepy — co najmniej jeden pojazd danego rodzaju.
2. 2. 13. Dodatkowe wyposażenie nie dotyczy roweru, motoroweru i motocykla.
2. 2. 14. Osoby egzaminowane w zakresie prawa jazdy kategorii A w czasie egzaminu w ruchu drogowym powinny być ubrane w kamizelkę o barwie pomarańczowej, posiadającą z tyłu oznaczenie „L” według wzoru i wymiarów przewidzianych dla oznakowania pojazdów egzaminacyjnych.
2. 2. 15. Dopuszcza się wyposażenie pojazdów egzaminacyjnych w inne dodatkowe urządzenia dublujące istniejące mechanizmy sterowania i kierowania w pojeździe.
2. 2. 16. Pojazdy egzaminacyjne nie mogą mieć automatycznie sterowanych mechanizmów przeniesienia napędu, z wyjątkiem przypadku, gdy osoba egzaminowana jest inwalidą z uszkodzeniami kończyn dolnych.
2. 2. 17. Samochody ciężarowe i przyczepy, na których przeprowadzany jest egzamin, powinny być obciążone co najmniej do połowy swojej dopuszczalnej ładowności.
2. 2. 18. Egzamin z umiejętności kierowania rowerem i motorowerem może być przeprowadzony na pojeździe osoby egzaminowanej. Inwalidzi mogą odbywać jazdę egzaminacyjną własnym pojazdem, przystosowanym do rodzaju ich inwalidztwa.
2. 2. 19. Dopuszcza się również przeprowadzanie egzaminów dla osób ubiegających się o prawo jazdy kategorii trolejbusowej lub pozwolenie na prowadzenie tramwajów na pojazdach dostarczonych przez ośrodek szkolenia.
2. 3. Tryb przeprowadzania egzaminu
2. 3. 1. W celu wyznaczenia terminu egzaminu ośrodek egzaminowania przyjmuje — wydając zaświadczenie, którego wzór określa załącznik nr 2 do instrukcji — w zależności od rodzaju egzaminu i uprawnień, następujące dokumenty:
- 1) jeżeli osoba przystępuje tylko do egzaminu teoretycznego:
    - a) podanie o wydanie określonego rodzaju uprawnień albo skierowanie na egzamin sprawdzający kwalifikacje,
    - b) świadectwo badań lekarskich (nie dotyczy to osób ubiegających się o kartę rowerową, motorowerową lub woźnicy),
    - c) dowód uiszczenia opłaty za egzamin,
    - d) jedną fotografię (nie dotyczy to osób skierowanych na egzamin sprawdzający kwalifikacje),
    - e) w razie potrzeby — zaświadczenie o posiadaniu odpowiedniego rodzaju uprawnień przez wymagany okres (dotyczy to osób ubiegających się o prawo jazdy kategorii C lub D),
  - 2) jeżeli osoba przystępuje do egzaminu teoretycznego i praktycznego:
    - a) dokumenty określone w ust. 2.3.1. pkt 1,¹²⁾
    - b) zaświadczenie o ukończeniu kursu programowego lub zaświadczenie o odbyciu przeszkolenia w ramach nauki w szkole bądź zaświadczenie o ukończeniu kursu dokształcającego, jeżeli takie są wymagane,
  - 3) jeżeli osoba przystępuje tylko do egzaminu praktycznego:
    - a) dokumenty określone w ust. 2.3.1. pkt 1,¹²⁾
    - b) potwierdzenie uzyskania wyniku pozytywnego z egzaminu teoretycznego — jeżeli taki jest wymagany dla określonego rodzaju uprawnień,
    - c) zaświadczenie o ukończeniu kursu nauki kierowania pojazdem lub inne

określone w ust. 2.3.1. pkt 2 lit. b),¹²⁾ jeżeli takie są wymagane.

2. 3. 2. Ośrodek po przyjęciu wymaganych dokumentów i sprawdzeniu prawidłowości ich wypełnienia wyznacza termin egzaminu, dokonując odpowiedniego wpisu w zaświadczeniu.
2. 3. 3.¹⁶⁾ W razie wątpliwości co do autentyczności wymaganych dokumentów bądź prawdziwości złożonych oświadczeń, ośrodek egzaminowania przesyła je do właściwego kierownika urzędu rejonowego.
2. 3. 4. Egzamin powinien być wyznaczony w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty wpływu do ośrodka wymaganych dokumentów lub daty uzyskania przez osobę egzaminowaną negatywnego wyniku egzaminu.
2. 3. 5. Osobie, która uzyskała negatywny wynik egzaminu i zamierza przystąpić do niego ponownie, ośrodek wyznacza nowy termin bezpośrednio po zakończeniu egzaminu.
2. 3. 6.¹⁷⁾ W celu wyznaczenia egzaminatorów ośrodek egzaminowania przedstawia wojewodzie, w terminie nie krótszym niż 3 dni przed najbliższym planowanym egzaminem, miesięczny, dwutygodniowy lub tygodniowy plan egzaminów, zawierający:
- numery protokołów egzaminacyjnych,
  - datę i godzinę rozpoczęcia każdego egzaminu,
  - rodzaj egzaminu i uprawnień, o jakie ubiegają się osoby w poszczególnych grupach egzaminacyjnych,
  - liczbę grup egzaminacyjnych oraz protokoły egzaminacyjne.
2. 3. 7. Liczba osób w jednej grupie egzaminacyjnej zależy od rodzaju egzaminu oraz rodzaju uprawnień i nie powinna wynosić więcej niż:
- 10 osób — na egzaminie teoretycznym i praktycznym lub tylko praktycznym, na dowolną kategorię prawa jazdy lub pozwolenie na prowadzenie tramwajów, przy czym grupa może być powiększona o osoby przystępujące tylko do egzaminu teoretycznego w liczbie do 10,
  - 20 osób — na egzaminie teoretycznym na prawo jazdy dowolnej kategorii,
  - 25 osób — na egzaminie na kartę rowerową, motorowerową lub woźnicy.
2. 3. 8. Ponadto w grupie egzaminacyjnej nie może być przewidzianych więcej niż 10 egzaminów praktycznych z zakresu prawa jazdy poszczególnych kategorii lub pozwolenia na prowadzenie tramwajów.
2. 3. 9. Wojewoda po uzgodnieniu planu egzaminów
- wyznacza po jednym egzaminatorze do każdej grupy egzaminacyjnej.
2. 3. 10. Egzaminator wyznaczony przez wojewodę do przeprowadzenia egzaminu powinien mieć ze sobą:
- pieczętęk imienną z numerem ewidencyjnym,
  - testy do egzaminowania na właściwe kategorie prawa jazdy, wydane przez Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej, jeżeli ma przeprowadzić egzamin dla osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji w tym zakresie.
2. 3. 11. Przed egzaminem ośrodek egzaminowania przygotowuje:
- 1) protokół egzaminacyjny w dwóch egzemplarzach, którego wzór w zależności od rodzaju uprawnień określają odpowiednio załączniki nr 3 i nr 4 do instrukcji, wpisując w odpowiednich rubrykach:
    - numer protokołu,
    - datę egzaminuoraz dane dotyczące każdej osoby egzaminowanej:
    - nazwisko i imię,
    - datę urodzenia (nie dotyczy to osób skierowanych na egzamin sprawdzający kwalifikacje),
    - rodzaj uprawnień, o jakie się ubiega (wpisując do odpowiedniej rubryki literę je oznaczającą),
    - który raz przystępuje do egzaminu,
    - numer poprzedniego protokołu egzaminacyjnego (dotyczy to osób przystępujących ponownie do egzaminu),
    - literę „x” w rubrykach dotyczących wyników egzaminów dla tych rodzajów uprawnień, których egzamin nie obejmuje,
    - numer uprawnień instruktora, który podpisał zaświadczenie o ukończeniu odpowiedniego rodzaju kursu, jeżeli taki jest wymagany (nie dotyczy to osób, które przystępują tylko do egzaminu teoretycznego),
  - 2) druki arkuszy odpowiedzi przeznaczone do stosowania na egzaminie teoretycznym, których wzór określa załącznik nr 5 do instrukcji, w liczbie nie mniejszej niż liczba osób przystępujących do egzaminu w zakresie co najmniej jednej kategorii prawa jazdy,
  - 3) salę egzaminacyjną wyposażoną w sposób określony w ust. 2,¹²⁾
  - 4) niezbędną liczbę pojazdów egzaminacyjnych, odpowiednią do rodzaju uprawnień, o jakie ubiegają się osoby przystępujące do egzaminu,

¹⁶⁾ Dodany przez § 1 pkt 10 lit. c) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

¹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. c) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

- 5) plac manewrowy, wyposażony i urządzony zgodnie z przepisami instrukcji,
- 6)¹⁶⁾ imienną listę osób zakwalifikowanych na egzamin, wywieszaną przed egzaminem na drzwiach sali egzaminacyjnej.
2. 3. 12. Egzaminator przed egzaminem powinien sprawdzić wszystkie przekazane mu przez ośrodek dokumenty osób, które przystępują do egzaminu, wpisać do protokołu egzaminacyjnego swoje nazwisko i imię, numer ewidencyjny oraz godzinę rozpoczęcia egzaminu.
2. 3. 13. Egzaminator odmawia przeprowadzenia egzaminu lub go przerywa w przypadkach, gdy:
- 1) dokumenty osoby przystępującej do egzaminu są nieprawidłowo wypełnione lub osoba ta nie spełnia ustalonych przepisami wymogów,
  - 2) sala egzaminacyjna nie odpowiada określonym wymaganiom,
  - 3) pojazd jest niesprawny technicznie lub niewłaściwie wyposażony,
  - 4) plac manewrowy jest niewłaściwie wyposażony i przygotowany,
  - 5) na wniosek osoby kontrolującej przebieg egzaminu,
  - 6) wystąpiły inne uzasadnione przyczyny.
2. 3. 14. W przypadkach wymienionych w ust. 2. 3. 13 pkt 1—4 i 6¹²⁾ egzaminator, a w pkt 5 osoba kontrolująca przebieg egzaminu opisuje przyczynę nieprzeprowadzenia egzaminu lub jego przerwania na oryginale protokołu egzaminacyjnego lub sporządza odrębną notatkę dla wojewody.
2. 3. 15.¹⁷⁾ Jeżeli podczas egzaminu dla kierowców rozszerzających uprawnienia lub sprawdzającego kwalifikacje egzaminator stwierdzi rażąco brak wiadomości z zakresu pytań zawartych w poz. 1—20 testu zasadniczego (co najmniej 50% błędnych odpowiedzi), to powinien stosowną uwagę zgłosić na piśmie właściwemu kierownikowi urzędu rejonowego w celu podjęcia przez ten organ czynności określonych w art. 88 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy.
2. 3. 16.¹⁷⁾ Jeżeli egzaminator ma uzasadnione zastrzeżenia co do stanu zdrowia osoby egzaminowanej, to powinien stosowną uwagę zgłosić na piśmie właściwemu kierownikowi urzędu rejonowego w celu podjęcia przez ten organ czynności określonych w art. 86 ust. 1 pkt 4 ustawy.
2. 3. 17. Po zakończeniu egzaminu teoretycznego egzaminator wpisuje do każdego arkusza odpowiedzi liczbę błędnych odpowiedzi z poszczególnych rodzajów testów i wynik egzaminu („pozytywny” lub „negatywny”) oraz potwierdza go podpisem i pieczęcią.
2. 3. 18. Po zakończeniu całego egzaminu egzaminator wpisuje na podaniu o wydanie uprawnień osoby egzaminowanej wynik egzaminu („pozytywny” lub „negatywny”), oddzielnie egzaminu teoretycznego i praktycznego na poszczególne rodzaje uprawnień oraz ocenę kwalifikacyjną („posiada” lub „nie posiada kwalifikacji”). W przypadku oceny negatywnej, egzaminator wpisuje dodatkowo numer tabeli i pozycji nieprawidłowo wykonanych zadań egzaminacyjnych.
2. 3. 19. Jeżeli osoba przystępowała tylko do egzaminu teoretycznego i uzyskała ocenę pozytywną, to na podaniu egzaminator wpisuje wynik egzaminu jako pozytywny, a ocenę kwalifikacyjną „nie posiada kwalifikacji”.
2. 3. 20. Ocena negatywna egzaminu praktycznego powinna być każdej osobie egzaminowanej uzasadniona, a jeżeli wynika z nieprawidłowej techniki kierowania, to egzaminator ponadto powinien ją poinformować o potrzebie dodatkowego przeszkolenia w tym zakresie.
2. 3. 21. Wyniki poszczególnych części egzaminu każdej z egzaminowanych osób egzaminator wpisuje do protokołu egzaminacyjnego przez umieszczenie w odpowiednich rubrykach litery:
- „P” — jeżeli wynik był pozytywny,
  - „N” — jeżeli wynik był negatywny,
  - „X” — jeżeli osoba nie przystąpiła do egzaminu lub egzamin został przerwany z przyczyn określonych wcześniej.
2. 3. 22. Wynik egzaminu egzaminator potwierdza podpisem i pieczęcią na podaniu o wydanie uprawnień osoby egzaminowanej oraz na protokole egzaminacyjnym, wpisując ponadto do protokołu godzinę zakończenia egzaminu.
2. 3. 23. Egzaminator może prowadzić egzaminy praktyczne nie dłużej niż 8 godzin jednego dnia.
2. 3. 24. Po zakończeniu egzaminu ośrodek egzaminowania po ponownym sprawdzeniu wszystkich dokumentów prowadzi dalsze działania zgodnie z trybem określonym w ust. 3.
2. 3. 25.¹⁶⁾ W czasie egzaminu dokumenty osób egzaminowanych, arkusze odpowiedzi oraz protokoły egzaminacyjne przechowywane są w ośrodku egzaminowania, w miejscu dostępnym dla osób upoważnionych do sprawowania nadzoru.
- 3. Tryb postępowania w zakresie obiegu dokumentacji związanej z egzaminem**
3. 1.¹⁸⁾ Ośrodek egzaminowania po przyjęciu od osób zamierzających przystąpić do egzaminów doku-

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. d) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

mentów określonych w ust. 2. 3¹²⁾ przechowuje je do czasu egzaminu. Po zakończonym egzaminie ośrodek egzaminowania sprawdza prawidłowość wypełnienia wszystkich dokumentów egzaminacyjnych i przekazuje:

- oryginał protokołu egzaminacyjnego — wojewodzie,
- komplet dokumentów osoby egzaminowanej, która uzyskała pozytywny wynik z całego egzaminu — właściwemu ze względu na miejsce jej zamieszkania kierownikowi urzędu rejonowego.

3. 2. Ośrodek egzaminowania prowadzi:

1)¹⁸⁾ ewidencję osób zakwalifikowanych na egzamin, zawierającą:

- liczbę porządkową,
- datę przyjęcia wymaganych dokumentów,
- nazwisko i imię oraz datę urodzenia osoby przyjętej na egzamin,
- rodzaj egzaminu i uprawnień, o jakie ubiega się osoba przyjęta na egzamin,
- datę egzaminu,
- numer protokołu egzaminacyjnego,
- datę przekazania dokumentów właściwemu kierownikowi urzędu rejonowego,

2) ewidencję planów egzaminów, zawierającą:

- datę i godzinę rozpoczęcia każdego egzaminu,
- rodzaj egzaminu oraz uprawnień, o jakie ubiegają się zakwalifikowane osoby,
- liczbę osób w grupie egzaminacyjnej,
- uzgodniony z wojewodą numer protokołu egzaminacyjnego,

3) ewidencję protokołów egzaminacyjnych z przeprowadzonych egzaminów, zawierającą:

- liczbę porządkową,
- numer protokołu,
- datę egzaminu.

3. 3.¹⁸⁾ Dokumenty osób, które nie przystąpiły do egzaminu, ośrodek egzaminowania po upływie 1 roku przekazuje właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania tych osób kierownikowi urzędu rejonowego.

3. 4. (skreślony¹⁹⁾).

3. 5. Kopie protokołów egzaminacyjnych po upływie jednego roku kalendarzowego powinny być zszyte w książkę i przechowywane przez ośrodek egzaminowania jako roczne dokumenty trwałego przechowywania. Na ostatniej stronie książki osoba upoważniona przez wojewodę dokonuje adnotacji o liczbie stron i protokołów, która powinna być zgodna z ewidencją, oraz potwierdza ją podpisem i pieczętą.

3. 6. Wszystkie dokumenty powinny być przechowywane w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie lub zdekompletowanie, zgodnie z prowadzoną ewidencją oraz dający możliwość szybkiego ich odnalezienia.

3. 7. Ewidencja osób zakwalifikowanych na egzamin oraz ich dokumenty wymienione w ust. 2. 3,¹²⁾ ewidencja planów egzaminów i ewidencja protokołów egzaminacyjnych podlegają kontroli osób sprawujących w imieniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej lub wojewody nadzór nad egzaminowaniem kandydatów na kierowców i kierownic.

4. Zasady przeprowadzania egzaminów

4. 1. Zasady ogólne

4. 1. 1. Sprawdzenie kwalifikacji osób przystępujących do egzaminu odbywa się w formie egzaminu teoretycznego i praktycznego, przy czym osoba:

- ubiegająca się o prawo jazdy kategorii E przystępuje tylko do egzaminu praktycznego,
- ubiegająca się o kartę woźnicy przystępuje tylko do egzaminu teoretycznego,
- skierowana na egzamin sprawdzający kwalifikacje na podstawie art. 88 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy przystępuje — w zależności od decyzji organu kierującego na egzamin — do egzaminu teoretycznego i praktycznego lub tylko do jednego z nich,
- skierowana na egzamin sprawdzający kwalifikacje na podstawie art. 88 ust. 1 pkt 1 lit. b) lub pkt 2 ustawy przystępuje do egzaminu teoretycznego i praktycznego.

4. 1. 2. Egzamin teoretyczny przeprowadzany jest w formie testów wydanych przez Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej lub w formie ustnej. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminu teoretycznego określone zostały w ust. 4. 2.¹²⁾

4. 1. 3. Egzamin praktyczny odbywa się pojazdem odpowiednim do rodzaju uprawnień, o jakie ubiega się osoba egzaminowana.

4. 1. 4. Warunkiem przeprowadzenia egzaminu praktycznego jest uzyskanie przez osobę egzaminowaną pozytywnego wyniku egzaminu teoretycznego (jeżeli taki jest wymagany), a od daty tego egzaminu nie upłynęło 6 miesięcy. Uzyskanie pozytywnej oceny z wykonywania manewrów podstawowych warunkuje dalsze prowadzenie egzaminu praktycznego w ruchu drogowym.

4. 1. 5. W przypadku uzyskania oceny pozytywnej z egzaminu teoretycznego, a negatywnej z egzaminu praktycznego (1 lub 2 części), powtarzany jest tylko egzamin praktyczny (obie części).

4. 1. 6. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminu praktycznego określone zostały w ust. 4. 3.¹²⁾

¹⁹⁾ Przez § 1 pkt 10 lit. d) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

4. 1. 7. Podstawą do uzyskania pozytywnego wyniku całego egzaminu jest uzyskanie ocen pozytywnych z egzaminu teoretycznego i praktycznego.
4. 1. 8. Podczas przeprowadzania egzaminu mogą być dodatkowo obecne następujące osoby:
- kandydaci na egzaminatorów wraz z wykładowcą, odbywający praktyki w ramach szkolenia lub praktyki asystenckie,
  - sprawujące w imieniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej lub wojewody nadzór nad egzaminowaniem kandydatów na kierowców i kierowców,
  - tłumacz przysięgły, którego pomoc zapewnia sobie osoba egzaminowana, jeżeli nie włada językiem polskim w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie egzaminu,
  - tłumacz języka migowego, którego pomoc na egzaminie praktycznym zapewnia sobie osoba głuchoniema.
4. 1. 9. Egzamin może być przerwany przez osoby sprawujące w imieniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej lub wojewody nadzór nad egzaminowaniem kandydatów na kierowców i kierowców w przypadku stwierdzenia, że zostały naruszone zasady organizacji egzaminów bądź egzaminowania określone niniejszą instrukcją.
4. 2. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminu teoretycznego
4. 2. 1. Zakres, forma i kryteria oceny egzaminu.
4. 2. 1. 1. Egzamin teoretyczny może być przeprowadzony:
- 1) dla osób ubiegających się o prawo jazdy:
    - a) w formie pisemnego testu — polegającego na wybieraniu przez osobę egzaminowaną prawidłowych odpowiedzi na pytania zawarte we wręczonym jej systemem losowym teście oraz wpisaniu ich oznaczeń (A, B, C) do odpowiednich rubryk dodatkowego imiennego arkusza odpowiedzi; każde pytanie zawarte w teście posiada jedną, dwie lub trzy odpowiedzi prawidłowe, przy czym za odpowiedź prawidłową uważa się odpowiedź, która nie zawiera żadnego elementu nieprawidłowego; jeżeli osoba egzaminowana nie wybrała dla określonego pytania wszystkich liter oznaczających odpowiedzi prawidłowe lub wybrała odpowiedź nieprawidłową, to należy uznać, że popełniła jeden błąd,
    - b) w formie ustnej — w przypadkach, gdy osoba egzaminowana nie włada językiem polskim w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie egzaminu w formie testu — polegającej na ustnym zadawaniu pytań i wpisywaniu przez egzaminatora lub osobę egzaminowaną do dodatkowego imiennego arkusza odpowiedzi — udzielonych odpowiedzi, zgodnie z zasadami podanymi pod lit. a),
  - 2) dla osób ubiegających się o kartę rowerową, motorowerową lub woźnicy — w formie ustnej, polegającej na zadaniu osobie egzaminowanej 10 pytań i udzieleniu przez nią prawidłowych odpowiedzi na co najmniej 8 pytań; egzamin obejmuje sprawdzenie znajomości przepisów ruchu drogowego w zakresie wybranym przez egzaminatora, niezbędnym do bezpiecznego kierowania pojazdem w ruchu drogowym,
  - 3) dla osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów — w formie ustnej, polegającej na zadaniu osobie egzaminowanej 20 pytań i udzieleniu przez nią prawidłowych odpowiedzi na co najmniej 17 pytań; egzamin obejmuje sprawdzenie wiadomości w zakresie określonym w pkt 1 instrukcji i wybranym przez egzaminatora, niezbędnym do bezpiecznego prowadzenia tramwaju w ruchu drogowym.
4. 2. 1. 2. Egzamin teoretyczny w formie testu obejmuje 20 pytań wspólnych dla osób ubiegających się o poszczególne kategorie prawa jazdy lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji, zawartych w teście zasadniczym (oznaczonym numerem porządkowym) w poz. 1—20, oraz pytań uzupełniających w liczbie:
- 5 dla prawa jazdy kategorii A, zawartych w teście zasadniczym w poz. 26—30,
  - 5 dla prawa jazdy kategorii B, zawartych w teście zasadniczym w poz. 21—25,
  - 5 dla prawa jazdy kategorii T, zawartych w teście dodatkowym oznaczonym literą „T” i numerem porządkowym,
  - 20 dla prawa jazdy kategorii C, zawartych w teście dodatkowym oznaczonym literą „C” i numerem porządkowym,
  - 20 dla prawa jazdy kategorii D, zawartych w teście dodatkowym oznaczonym literą „D” i numerem porządkowym.
4. 2. 1. 3. Egzamin teoretyczny uznaje się za pozytywny, jeżeli na pytania objęte poszczególnymi kategoriami prawa jazdy osoba egzaminowana udzieliła nie więcej błędnych odpowiedzi niż określono w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Kategoria prawa jazdy	Liczba pytań w teście zasadniczym	Liczba pytań w teście dodatkowym	Łączna liczba pytań	Dopuszczalna liczba błędów w teście zasadniczym	Dopuszczalna liczba błędów w teście dodatkowym	Łączna dopuszczalna liczba błędów
1	2	3	4	5	6	7
A	25	—	25	3	—	3
B	25	—	25	3	—	3
T	20	5	25	—	—	3
C	20	20	40	2	2	—
D	20	20	40	2	2	—
M	20	—	20	2	—	—
trolejbusowa	20	—	20	2	—	—

4. 2. 1. 4. Egzamin teoretyczny osoby ubiegającej się o więcej niż jedną kategorię prawa jazdy obejmuje pytania zawarte w teście zasadniczym w poz. 1—20 i pytania uzupełniające w zakresie określonym dla danej kategorii prawa jazdy. Wynik tego egzaminu uznaje się za pozytywny dla tych kategorii, dla których osoba egzaminowana udzieliła nie więcej błędnych odpowiedzi niż określono w tabeli nr 1.
4. 2. 1. 5. Dla prawa jazdy kategorii C i D wynik negatywny z testu zasadniczego lub dodatkowego powoduje konieczność powtórnego egzaminu z obu testów.
4. 2. 1. 6. Ustala się czas trwania egzaminu teoretycznego dla osób ubiegających się o prawo jazdy, przeprowadzonego w formie:
- 1) testu:
    - a) dla kategorii A, B lub T — 40 minut,
    - b) dla kategorii C lub D. — 60 minut,
    - c) dla kategorii M lub trolejbusowej — 30 minut,
  - 2) ustnej — do 40 minut na każdą egzaminowaną osobę.
4. 2. 1. 7. Jeśli egzamin teoretyczny obejmuje więcej niż jedną kategorię prawa jazdy, to czas egzaminu przedłuża się:
- dla każdej z kategorii określonych w ust. 4. 2. 1.6. pkt 1 lit. a)¹²⁾ — o 10 minut,
  - dla każdej z kategorii określonych w ust. 4. 2. 1.6. pkt 1 lit. b)¹²⁾ — o 25 minut.
4. 2. 1. 8. Dopuszcza się do jednoczesnego egzaminowania:
- 1) w formie pisemnego testu — do 20 osób,
  - 2) w formie ustnej — 1 osobę.
4. 2. 2. *Przebieg egzaminu.*
4. 2. 2. 1. Przed rozpoczęciem egzaminu egzaminator dokonuje sprawdzenia dokumentacji osób egzaminowanych pod kątem spełnienia przez nie wymogów formalnych, ich tożsamości oraz numerów testów już rozwiązywanych, jeżeli osoby te przystępują do egzaminu teoretycznego ponownie.
4. 2. 2. 2. Osoby egzaminowane powinny zajmować miejsca przy oddzielnych stołach, przy czym miejsca te powinny być widoczne dla egzaminatora. Po zajęciu miejsc przez osoby egzaminowane egzaminator wyjaśnia szczegółowe zasady egzaminu, podając:
- sposób wypełnienia arkusza odpowiedzi (dotyczy to osób ubiegających się o prawo jazdy),
  - zakres i formę egzaminu,
  - sposób dokonywania przez osoby egzaminowane poprawek w udzielonych odpowiedziach (nieprawidłową skreślić, prawidłową potwierdzić podpisem) — dotyczy to osób ubiegających się o prawo jazdy,
  - kryteria oceny egzaminu teoretycznego,
  - informację o zakazie posługiwania się wszelkimi pomocami bądź opuszczania miejsca bez zgody egzaminatora pod groźbą przerwania egzaminu i uzyskania wyniku negatywnego.
4. 2. 2. 3. Po udzieleniu wyjaśnień egzaminator upewnia się o ich zrozumieniu i przystępuje do rozdania systemem losowym testów, odpowiednio do kategorii prawa jazdy, o jakie ubiega się osoba egzaminowana (z wyłączeniem tych numerów, które były używane na poprzednich egzaminach dla tych osób), a po ich rozdaniu podaje czas rozpoczęcia i zakończenia egzaminu.
4. 2. 2. 4. Egzaminator odbiera testy i arkusze odpowiedzi od osób, które zakończyły egzamin, sprawdza poprawność ich wypełnienia oraz dokonuje odpowiednich wpisów w arkuszu odpowiedzi. Po dokonaniu wpisów we wszystkich arkuszach odpowiedzi egzaminator informuje osoby egzaminowane o uzyskanych wynikach egzaminu, a następnie (dla osób przystępujących do egzaminu praktycznego) wyjaśnia zgodnie z ust. 4. 3. 1.¹²⁾ ogólne zasady i kryteria oceny 1 i 2 części egzaminu praktycznego.
4. 3. Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminu praktycznego
4. 3. 1. *Zasady ogólne.*
4. 3. 1. 1. Egzamin praktyczny obejmuje sprawdzenie umiejętności wykonywania podstawowych manewrów na wydzielonym z ruchu placu

(część 1) oraz umiejętności kierowania pojazdem w ruchu drogowym (część 2).

4. 3. 1. 2. Egzamin praktyczny przeprowadzany jest oddzielnie dla każdej egzaminowa-

nej osoby i w zależności od rodzaju uprawnień, o jakie się ubiega, pojazdem właściwego rodzaju określonym w tabeli nr 2.

Tabela nr 2²⁰⁾

Lp.	Rodzaj uprawnień	Rodzaj pojazdu
1	Karta rowerowa	rower
2	Karta motorowerowa	motorower
3	Kategoria A	motocykl o pojemności silnika do 125 cm ³ dla osób w wieku do 17 lat lub powyżej 125 cm ³ dla pozostałych oraz wózek inwalidzki o masie własnej do 400 kg, jeżeli osoba zdająca jest inwalidą
4	Kategoria B	samochód osobowy
5	Kategoria C	samochód ciężarowy o dopuszczalnej masie całkowitej co najmniej 7 ton
6	Kategoria D	autobus o długości co najmniej 7 m i liczbie miejsc nie mniejszej niż 28
7	Kategoria T	ciągnik rolniczy z przyczepą wieloosiową inną niż lekka
8	Kategoria trolejbusowa	trolejbus
9	Kategoria M	pojazd wolnobieżny
10	Kategoria E	odpowiedni pojazd silnikowy z przyczepą inną niż lekka
11	Pozwolenie na prowadzenie tramwajów	pojazd szynowy wieloczonowy lub skład tramwajów co najmniej 2-wagonowy

4. 3. 1. 3. Egzaminator przed rozpoczęciem egzaminu sprawdza tożsamość osób, które zdają tylko egzamin praktyczny, a następnie omawia szczegółowo zasady prowadzenia egzaminu, podając:

- zadania wykonywane na placu manewrowym,
- elementy zadań podlegające ocenie,
- warunki uzyskania oceny pozytywnej z wykonywania manewrów podstawowych,
- ogólne zasady realizacji zadań podczas jazdy w ruchu drogowym i sposób wydawania dyspozycji,
- ogólne kryteria oceny jazdy.

4. 3. 1. 4. Podczas egzaminu praktycznego w zakresie prawa jazdy kategorii B, C, D, T, M, E lub trolejbusowej oraz pozwolenia na prowadzenie tramwajów w pojeździe może przebywać tylko osoba egzaminowana oraz egzaminator, który zajmuje miejsce obok niej, przy czym dopuszcza się, aby w części realizowanej na placu manewrowym egzaminator oceniał wykonanie poszczególnych zadań spoza pojazdu. W ruchu drogowym w pojeździe mogą znajdować się dodatkowo osoby wymienione w ust. 4. 1.¹²⁾

4. 3. 1. 5.²⁰⁾ Podczas egzaminu praktycznego w ruchu drogowym w zakresie prawa jazdy kategorii A egzaminator ocenia wykonywanie przez osobę egzaminowaną zadań i czynności, obserwując jej jazdę z innego pojazdu jadącego za osobą lub osobami egzaminowanymi. Liczba osób egzaminowanych jednocześnie na prawo jazdy kategorii A nie powinna być większa niż 3, a od dnia 1 stycznia 1995 r. pomiędzy nimi a egzaminatorem powinna być zapewniona możliwość porozumiewania się drogą radiową.

4. 3. 1. 6. Podczas egzaminu w ruchu drogowym egzaminator przekazuje osobie ubiegającej się o prawo jazdy polecenia dotyczące kierunku jazdy, tak aby elementy trasy występowały w miarę możliwości w kolejności podanej w tabeli nr 8. Polecenia te powinny być wydawane z odpowiednim wyprzedzeniem i nie mogą być sprzeczne z obowiązującymi na drodze zasadami ruchu bądź stwarzać możliwości zagrożenia jego bezpieczeństwa.

4. 3. 1. 7. Zadania egzaminacyjne dla osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów egzaminator podaje w formie planu przed rozpoczęciem poszczególnych części egzaminu.

4. 3. 1. 8. Dwukrotne nieprawidłowe wykonanie przez osobę egzaminowaną tego samego

²⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. e) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

zadania egzaminacyjnego lub spowodowanie przez nią bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym powoduje negatywny wynik egzaminu i jego przerwanie.

4. 3. 1. 9.²¹⁾ Nie przerywa się egzaminu podczas realizacji przez osobę egzaminowaną zadań obowiązujących na placu manewrowym,

które powinny być wykonywane w kolejności określonej w tabeli nr 4 i 5.

4. 3. 1. 10. Czas trwania egzaminu praktycznego oraz długość trasy egzaminacyjnej w zależności od rodzaju uprawnień powinny odpowiadać co najmniej wartościom określonym w tabeli nr 3.

Tabela nr 3

Lp.	Rodzaj uprawnień	Czas trwania jazdy w ruchu drogowym (min)	Długość trasy podczas jazdy w ruchu drogowym (km)
1	2	3	4
1	Kategoria A, T lub M	15	5
2	Kategoria B, C, D, E lub trolejbusowa	30	10
3	Pozwolenie na prowadzenie tramwajów	30	—

4. 3. 1. 11.²⁰⁾ Egzamin w zakresie karty rowerowej i motorowerowej powinien być przeprowadzony na placu zawierającym, oprócz elementów określonych w tabeli nr 5, także elementy trasy określone w ust. 4. 3. 3.¹²⁾

4. 3. 1. 12. (skreślony²²⁾).

4. 3. 1. 13. (skreślony²²⁾).

4. 3. 2. *Zadania egzaminacyjne oraz czynności podlegające ocenie podczas wykonywania manewrów podstawowych.*

4. 3. 2. 1. Sprawdzenie umiejętności osób, z wyjątkiem ubiegających się o pozwolenie na

prowadzenie tramwajów, w zakresie wykonywania manewrów podstawowych powinno odbywać się na wyłączonym z ruchu placu, urządzonym i wyposażonym w sposób określony w ust. 2. 2¹²⁾ oraz załączniku nr 1 do instrukcji.

4. 3. 2. 2. Osoba ubiegająca się o prawo jazdy kategorii B, C, D, T, M, E lub trolejbusowej albo podlegająca sprawdzeniu kwalifikacji w zakresie tych kategorii powinna wykonać zadania egzaminacyjne określone w tabeli nr 4.

Tabela nr 4²³⁾

Poz.626	Zadania egzaminacyjne
1	Przygotowanie do jazdy
2	Ruszanie z miejsca na płaskim terenie
3	Jazda do przodu po prostej i łuku
4	Hamowanie i zatrzymywanie pojazdu w określonych miejscach podczas jazdy do przodu
5	Jazda do tyłu po prostej i łuku ^{*)}
6	Hamowanie i zatrzymywanie pojazdu w określonym miejscu podczas jazdy do tyłu ^{*)}
7	Wjazd przodem do garażu (po łuku w prawo lub w lewo) oraz wyjazd z niego tyłem ^{*)}
8	Parkowanie prostopadłe tyłem między pojazdami (wjazd po łuku w prawo lub w lewo oraz wyjazd) ^{*)}
9	Parkowanie równoległe między pojazdami (wjazd tyłem oraz wyjazd) ^{***)}
10	Zawracanie na jezdni o ograniczonej szerokości ^{**)}
11	Ruszanie z miejsca do przodu na wzniesieniu

^{*)} Nie dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii trolejbusowej.

^{**)} Nie dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii D, T, E i trolejbusowej.

^{***)} Nie dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii T i E.

²¹⁾ Dodany przez § 1 pkt 10 lit. e) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

²²⁾ Przez § 1 pkt 10 lit. e) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

²³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. f) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

4. 3. 2. 3. Osoba ubiegająca się o prawo jazdy kategorii A, kartę rowerową lub motorowerową albo podlegająca sprawdzeniu kwalifi-

kacji w zakresie tych uprawnień powinna wykonać zadania egzaminacyjne określone w tabeli nr 5.

Tabela nr 5²³⁾

Poz.	Zadania egzaminacyjne
1	Przygotowanie do jazdy i ruszanie z miejsca na płaskim terenie
2	Jazda do przodu po prostej i łukach
3	Jazda po łukach w kształcie cyfry 8 (co najmniej 5 razy)
4	Hamowanie i zatrzymywanie pojazdu w określonych miejscach
5	Ruszanie z miejsca do przodu na wzniesieniu
6	Włączanie i wyłączenie świateł mijania w określonych miejscach ^{*)}

^{*)} Dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii A.

4. 3. 2. 4. Podczas realizacji zadań egzaminacyjnych określonych w tabeli nr 4 egzaminator ocenia poprawność i dynamikę

wykonania czynności określonych w tabeli nr 6, stosując podane w niej kryteria.

Tabela nr 6²³⁾

Poz. zadania z tabeli nr 4	Rodzaj czynności podlegającej ocenie
1	2
1	a) ustawienie fotela kierowcy i lusterek, zapięcie pasów bezpieczeństwa (w pojazdach w nie wyposażonych), sprawdzenie działania hamulców, b) sprawdzenie zapięcia burt skrzyni ładunkowej lub przyczepy ^{*)} , c) sprawdzenie rozmieszczenia i zamocowania ładunku na skrzyni ładunkowej lub przyczepie ^{*)} , d) sprawdzenie połączenia przyczepy z pojazdem ciągnącym ^{**)} , e) sprawdzenie ciśnienia powietrza w zbiorniku — w pojazdach o pneumatycznym układzie hamulcowym, f) sprawdzenie zamknięcia drzwi dla pasażerów ^{***)}
2	a) uruchamianie silnika, b) zwolnienie hamulca awaryjnego, c) upewnienie się o możliwości jazdy, d) wybór właściwego biegu, operowanie pedałami sprzęgła i przyspieszenia
3, 5	a) prostoliniowość jazdy pojazdu (jazda środkiem pasa ruchu, bez najeżdżania na linie), b) wybór właściwego biegu, c) pozycja kierowcy i sposób obserwacji otoczenia pojazdu
4, 6	Odległość przodu lub tyłu pojazdu od linii zatrzymań (nie więcej niż 0,4 m)
7	a) sygnalizowanie zmian kierunku jazdy, b) tor jazdy pojazdu i płynność jazdy, c) pozycja pojazdu w garażu (możliwie blisko jego krawędzi po prawej stronie pojazdu)
8	a) sygnalizowanie zmian kierunku jazdy, b) tor jazdy pojazdu i płynność jazdy, c) pozycja pojazdu na stanowisku (w osi stanowiska, prostopadle do tylnej krawędzi)

1	2
9	a) sygnalizowanie zmian kierunku jazdy, b) tor jazdy pojazdu i płynność jazdy, c) pozycja pojazdu na stanowisku (równoległe do wyznaczonej krawędzi, nie dalej niż 0,3 m od niej)
10	a) sygnalizowanie zmian kierunku jazdy, b) sposób zawracania (czas zajęcia jezdni, nienajeżdżanie na linie ograniczające szerokość jezdni, nieobracanie kierownicą podczas postoju pojazdu, nie więcej niż 3 zmiany kierunku)
11	Operowanie pedałami sprzęgła i przyspieszenia oraz używanie hamulców (pojazd nie powinien cofnąć się więcej niż 0,2 m, a silnik nie powinien zgasnąć)

*) Dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii C, T i E.

**) Dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii T i E.

***) Dotyczy osób egzaminowanych w zakresie prawa jazdy kategorii D i trolejbusowej.

4. 3. 2. 5. Podczas realizacji zadań egzaminacyjnych określonych w tabeli nr 5 egzaminator ocenia poprawność wykonania czynności

określonych w tabeli nr 7, stosując podane w niej kryteria.

Tabela nr 7

Poz. zadania z tabeli nr 5	Rodzaj czynności podlegającej ocenie
1	2
1	a) założenie hełmu ochronnego, zdjęcie motocykla z podnóżka*), b) uruchomienie silnika i wybór właściwego biegu*), c) pozycja kierowcy na pojeździe, d) upewnienie się o możliwości jazdy, e) płynne ruszenie z miejsca
2, 3	a) wybór właściwego biegu*), b) upewnianie się o możliwości skrętów i sygnalizowanie zmian kierunku jazdy, c) tor jazdy pojazdu (jazda środkiem pasa ruchu, bez najeżdżania na linie), d) niepodpieranie się nogami
4	a) sposób hamowania, b) odległość przedniego koła pojazdu od linii zatrzymań (nie więcej niż 0,2 m)
5	a) operowanie dźwignią sprzęgła i przyspieszenia oraz używanie hamulców (pojazd nie powinien cofnąć się więcej niż 0,2 m, a silnik nie powinien zgasnąć*), b) ustawienie pedałów i korzystanie z hamulców (pojazd nie powinien cofnąć się więcej niż 0,2 m)**)
6	miejsce włączenia lub wyłączenia świateł

*) Nie dotyczy osób egzaminowanych w zakresie karty rowerowej.

**) Dotyczy osób egzaminowanych w zakresie karty rowerowej.

4. 3. 2. 6. Osoba ubiegająca się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów lub podlegająca sprawdzeniu kwalifikacji w tym zakresie

powinna wykonać zadania egzaminacyjne określone w tabeli nr 10.

Tabela nr 10

Poz.	Zadania egzaminacyjne
1	Przygotowanie wagonu do jazdy
2	Ruszanie z miejsca na torze płaskim
3	Jazda do przodu po prostej i łuku
4	Hamowanie i zatrzymywanie wagonu w określonych miejscach podczas jazdy do przodu
5	Dojazd do zwrotnicy i ustawienie jej na pożądaną kierunek oraz przejazd
6	Jazda do tyłu
7	Hamowanie i zatrzymywanie wagonu w określonym miejscu podczas jazdy do tyłu
8	Dojazd do stojącego wagonu i ich połączenie mechaniczne oraz elektryczne
9	Przejazd wagonem wielocznowym lub składem co najmniej 2-wagonowym
10	Jazda awaryjna jednym wagonem lub grupą silników
11	Przejazd przez myjnię wagonów
12	Wjazd na stanowisko postojowe

4. 3. 2. 7. Podczas realizacji zadań egzaminacyjnych określonych w tabeli nr 10 egzaminator ocenia poprawność wykonania czynności

określonych w tabeli nr 11, stosując podane w niej kryteria.

Tabela nr 11

Poz. zadania z tabeli nr 10	Rodzaj czynności podlegającej ocenie
1	2
1	a) ustawienie fotela motorniczego i lusterek, b) sprawdzenie połączenia wagonów, c) sprawdzenie działania hamulców elektrodynamicznego i szynowego, d) sprawdzenie zamykania i otwierania drzwi wagonów, e) sprawdzenie działania pantografu, f) sprawdzenie działania przetwornicy, g) sprawdzenie oświetlenia wagonu, h) sprawdzenie piasecznic
2	a) upewnienie się o możliwości jazdy, b) prowadzenie rozruchu, c) pozycja motorniczego i sposób obserwacji otoczenia wagonu
3, 4, 6, 7	a) upewnienie się o możliwości jazdy, b) operowanie korbą nastawnika lub pedałem jazdy i hamowania, c) pozycja motorniczego i sposób obserwacji otoczenia wagonu, d) położenie nawrotnika
5	a) zatrzymanie wagonu przed zwrotnicą (nie bliżej niż 0,5 m), b) sposób przekładania zwrotnicy, c) ustawienie zwrotnicy na pożądaną kierunek, d) najeżdżanie na iglicę zwrotnicy
8	a) dojazd do stojącego wagonu na odległość zderzaków minimum 0,1 m lub na styk, b) połączenie wagonów sprzęgami, c) połączenie elektryczne, d) spięcie wagonów siatką międzywagonową
9	a) pozycja korby nastawnika lub pedału jazdy i nawrotnika, b) pozycja motorniczego i sposób obserwacji otoczenia wagonu, c) przejazd pod izolatorem sekcyjnym

1	2
10	a) wykonanie czynności (kolejność) umożliwiających jazdę na jednej z grup silników, b) wykonanie czynności (kolejność) umożliwiających jazdę jednym sprawnym wagonem (pierwszym lub drugim), c) włączenie oświetlenia zewnętrznego
11	a) przygotowanie wagonu do przejazdu przez myjnię, b) przejazd — najazd na szczytki i prędkość przejazdu
12	a) technika dojazdu do stojącego wagonu lub pociągu, b) ustawienie wagonu przy przejściach (kładkach) przez kanały (sprzęg na krawędzi kładki), c) zabezpieczenie wagonu na okres postoju w zajezdni

4. 3. 3. *Zadania egzaminacyjne oraz czynności podlegające ocenie podczas jazdy w ruchu drogowym*

4. 3. 3. 1. Sprawdzenie umiejętności stosowania w praktyce przepisów ruchu drogowego oraz techniki kierowania pojazdem przez osoby egzaminowane, z wyjątkiem osób ubiegających się o pozwolenie na prowadzenie tramwajów, powinno odbywać się

na drogach i w warunkach umożliwiających egzaminatorowi ocenę zadań i czynności określonych w tabeli nr 9. Podczas jazdy w ruchu drogowym egzaminator powinien tak wybierać trasę, aby co najmniej jeden raz występował na niej każdy z elementów określonych w tabeli nr 8, stopniując skalę trudności w dostosowaniu do panującego na drodze natężenia ruchu.

Tabela nr 8

Poz.	Elementy trasy podczas jazdy w ruchu drogowym
1	2
1	Drogi dwukierunkowe: a) jednojezdniowa dwupasowa, — bez wyznaczonych pasów ruchu, — z wyznaczonymi pasami ruchu, b) jednojezdniowa czteropasowa, c) dwujezdniowa, na których występują: — odcinki proste, — łuk poziomy w prawo lub w lewo, — wzniesienie, — spadek, — obniżona i podwyższona prędkość dopuszczalna
2	Drogi jednokierunkowe: a) bez wyznaczonych pasów ruchu, b) z wyznaczonymi pasami ruchu
3	Przejścia dla pieszych: a) bez sygnalizacji świetlnej: — na drodze jednojezdniowej, — na drodze dwujezdniowej, b) z sygnalizacją świetlną sterującą ruchem
4	Przejazd kolejowy dowolnej kategorii (jeżeli znajduje się w odległości nie większej niż 2,5 km od placu manewrowego)
5	Przejazdy tramwajowe*): a) bez sygnalizacji świetlnej: — między skrzyżowaniami, — na skrzyżowaniu, b) z sygnalizacją świetlną: — między skrzyżowaniami, — na skrzyżowaniu

1	2
6	Skrzyżowania: a) równorzędne: — trzywlotowe, — czterowlotowe, b) z oznakowanym pierwszeństwem przejazdu na wprost: — wlot z pierwszeństwem, — wlot podporządkowany znakiem A-7 lub B-20, c) z oznakowanym pierwszeństwem przejazdu zmieniającym kierunek: — wlot z tabliczką H-15a, — wlot z tabliczką H-15b, d) na których ruch odbywa się wokół wyspy, e) z sygnalizacją świetlną: — zwykłe, — skanalizowane, — z ruchem wokół wyspy, — wlot z sygnalizatorem ogólnym, — wlot z sygnalizatorem kierunkowym
7	Węzeł drogowy: a) pas wyłączenia, b) pas włączenia
8	Wyjazd na drogę z posesji, parkingu lub zatoki postojowej

*) Dotyczy miast z komunikacją tramwajową.

4. 3. 3. 2. Na skrzyżowaniach określonych w poz. 6 tabeli nr 8 osoba egzaminowana powinna wykonać co najmniej jeden raz poniższe manewry:

- przejazd przez skrzyżowanie,
- skręt w prawo,
- skręt w lewo,
- zawracanie.

4. 3. 3. 3.²⁴⁾ Trasa egzaminacyjna powinna być tak dobrana, aby natężenie ruchu (w godzinach szczytu) na elementach drogi określonych w poz. 1 i 2 tabeli nr 8 nie było mniejsze niż 400 pojazdów/godz. na jeden pas ruchu; nie dotyczy egzaminów prowadzonych w zakresie kategorii T prawa jazdy.

4. 3. 3. 4. Osoby egzaminowane w zakresie prawa jazdy kategorii trolejbusowej realizują zadania egzaminacyjne na trasie uwarunkowanej istniejącą trakcją elektryczną.

4. 3. 3. 5. Trasę, na której przeprowadzany jest egzamin w zakresie prawa jazdy kategorii A, T lub M, określa ośrodek egzaminowania w porozumieniu z wojewodą. Plan trasy

dla tych kategorii ośrodek egzaminowania powinien wywiesić w ogólnie dostępnym miejscu, aby zarówno egzaminator, jak i osoby egzaminowane mogły się odpowiednio wcześniej z nim zapoznać i aby nie występowała konieczność informowania o kierunku jazdy w czasie egzaminu praktycznego.

4. 3. 3. 6.²⁴⁾ Plac symulujący warunki jazdy rowerem lub motorowerem w ruchu drogowym powinien zawierać co najmniej następujące elementy:

- drogę dwukierunkową dwupasową (odcinek prosty i łuk poziomy),
- drogę jednokierunkową,
- drogę dwujezdniową,
- przejście dla pieszych,
- skrzyżowanie równorzędne,
- skrzyżowanie z oznakowanym pierwszeństwem przejazdu,
- skrzyżowanie, na którym ruch odbywa się wokół wyspy,
- skrzyżowanie z sygnalizacją świetlną.

4. 3. 3. 7. Podczas jazdy w ruchu drogowym egzaminator ocenia poprawność wykonywania przez osobę egzaminowaną zadań i czynności określonych w tabeli nr 9.

²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 lit. g) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

Tabela nr 9²⁴⁾

Poz.	Rodzaj zadania i czynności
1	2
1	Włączanie się do ruchu: — przestrzeganie pierwszeństwa przejazdu
2	Postępowanie podczas jazdy po odcinkach dróg między skrzyżowaniami (elementy trasy określone w poz. 1 i 2 tabeli nr 8): a) dostosowanie prędkości do warunków na drodze, b) właściwa dynamika jazdy, c) utrzymywanie prostoliniowego toru jazdy, d) wybór właściwego pasa ruchu (jazda możliwie blisko prawej krawędzi jezdni), e) utrzymywanie właściwych odstępów od innych pojazdów, f) uwzględnianie zachowania innych kierujących pojazdami i właściwe reagowanie na dawane przez nich sygnały, g) sygnalizowanie zamierzonych manewrów, h) podejmowanie decyzji i sposób wykonywania manewrów wymijania, omijania i wyprzedzania, oraz zmiany pasa ruchu
3	Postępowanie w rejonach przejść dla pieszych: a) zachowanie szczególnej ostrożności, b) respektowanie praw pieszych znajdujących się na przejściach, c) kultura jazdy
4	Postępowanie wobec pieszych (w tym dzieci) znajdujących się na drodze poza przejściami dla pieszych: a) stosowanie zasady ograniczonego zaufania, b) respektowanie praw pieszych przy skręcaniu w drogę poprzeczną oraz przy przejeżdżaniu przez chodnik, c) zachowanie w rejonach szkół i placów zabaw dla dzieci
5	Postępowanie w rejonach przystanków komunikacji zbiorowej: a) umożliwianie włączania się do ruchu autobusom ruszającym z przystanków, b) zachowanie przy przystankach tramwajowych bez wysepek dla pasażerów (sposób i miejsce zatrzymania pojazdu, gdy na przystanku stoi tramwaj)*), c) zwracanie uwagi i reagowanie na zachowanie pieszych
6	Postępowanie w rejonach przejazdów kolejowych i tramwajowych*): a) zachowanie szczególnej ostrożności, b) miejsce i sposób zatrzymania pojazdu w zależności od sytuacji w ruchu i sposobu oznakowania przejazdu
7	Postępowanie przy przejeżdżaniu przez skrzyżowania: a) wybór właściwego pasa ruchu w zależności od kierunku jazdy, b) sygnalizowanie zamierzonych manewrów, c) prawidłowość toru jazdy, d) przestrzeganie zasad pierwszeństwa przejazdu, e) przestrzeganie sygnałów świetlnych i sygnałów dawanych przez kierującego ruchem, f) sposób i miejsce zatrzymania pojazdu na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną (w zależności od nadawanych sygnałów) oraz na wlotach podporządkowanych, g) wybór właściwego pasa ruchu po wykonaniu zamierzonego manewru, h) uwzględnienie zachowania innych kierujących pojazdami
8	Stosowanie się do znaków drogowych pionowych i poziomych: a) przestrzeganie zakazów i nakazów, b) właściwe reagowanie na znaki ostrzegawcze i informacyjne, c) respektowanie oznakowania poziomego

1	2
9	Sposób operowania pedałami hamulca, sprzęgła i przyspieszenia oraz dźwignią zmiany biegów przy: a) ruszaniu, b) hamowaniu i zatrzymywaniu pojazdu, c) zmianie biegów na wyższy lub niższy, d) hamowaniu silnikiem
10	Postępowanie się urządzeniami w pojeździe: a) lusterkami, b) światłami zewnętrznymi, c) wycieraczkami, d) hamulcem awaryjnym

*) Dotyczy miast z komunikacją tramwajową.

4. 3. 3. 8. (skreślony²⁵⁾).

4. 3. 3. 9. Sprawdzenie umiejętności stosowania w praktyce przepisów ruchu drogowego oraz techniki prowadzenia tramwaju przez osoby egzaminowane powinno odbywać się na drogach i w warunkach umożliwiających egzaminatorowi ocenę zadań i czynności określonych w tabeli nr 13 w ra-

mach istniejącego układu torowo-sieciowego na terenie miasta, w którym odbywa się egzamin.

4. 3. 3. 10. Egzaminator powinien tak ustalić trasę w ruchu drogowym, aby co najmniej jeden raz występował na niej każdy z możliwych do zrealizowania elementów określonych w tabeli nr 12.

Tabela nr 12

Poz.	Elementy trasy podczas jazdy w ruchu drogowym
1	2
1	Wyjazd z zajezdni na drogę lub z pętli na jezdnię
2	Trasa komunikacyjna, na której występują: — odcinki proste, — łuki w prawo lub w lewo, — wzniesienie, — spadek, — obniżona i podwyższona prędkość dopuszczalna, — torowiska wbudowane w jezdnię i wydzielone, — przystanki tramwajowe
3	Przejścia dla pieszych: a) bez sygnalizacji świetlnej: — na drodze jednojezdniowej, — na drodze dwujezdniowej, b) z sygnalizacją świetlną
4	Przejazdy tramwajowe: a) bez sygnalizacji świetlnej: — między skrzyżowaniami, — na skrzyżowaniu, b) z sygnalizacją świetlną: — między skrzyżowaniami, — na skrzyżowaniu

²⁵⁾ Przez § 1 pkt 10 lit. g) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

1	2
5	Skrzyżowania: a) równorzędne, b) z oznakowanym pierwszeństwem przejazdu na wprost: — wlot z pierwszeństwem, — wlot podporządkowany znakiem A-7 lub B-20, c) z oznakowanym pierwszeństwem przejazdu zmieniającym kierunek: — wlot z tabliczką H-15a, — wlot z tabliczką H-15b, d) na których ruch odbywa się wokół wyspy, e) z sygnalizacją świetlną: — ogólną, — wydzieloną dla kierujących tramwajami

4. 3. 3. 11. Na skrzyżowaniach określonych w poz. 5 tabeli nr 12 osoba egzaminowana powinna wykonać co najmniej jeden raz poniższe manewry:

- przejazd na wprost,
- skręt w lewo,
- skręt w prawo.

4. 3. 3. 12. Podczas jazdy w ruchu drogowym egzaminator ocenia poprawność wykonania przez osobę egzaminowaną zadań i czynności określonych w tabeli nr 13.

Tabela nr 13

Poz.	Rodzaj zadania i czynności
1	2
1	Włączanie się do ruchu: — przestrzeganie pierwszeństwa przejazdu
2	Postępowanie podczas jazdy na odcinkach trasy komunikacyjnej między skrzyżowaniami (odcinki trasy określone w tabeli nr 12 poz. 2): a) dostosowanie prędkości do warunków na drodze, b) właściwa ekonomika jazdy, c) utrzymywanie właściwych odstępów od innych pojazdów, w tym w szczególności od pojazdów szynowych, d) uwzględnianie zachowania innych kierujących pojazdami i właściwe reagowanie na dawane przez nich sygnały, e) sygnalizowanie zamierzonych manewrów, f) podejmowanie decyzji i sposób wykonania manewrów: omijanie, wyprzedzanie, wymijanie, g) sposób zatrzymywania i ruszania na spadkach drogi, h) technika przejazdu pod izolatorem sekcyjnym, i) postępowanie przy dojeżdżaniu i ruszaniu z przystanku tramwaju, j) sposób zatrzymywania na przystanku pojedynczym i podwójnym, k) zwracanie uwagi na pasażerów i pieszych
3	Postępowanie w rejonie przejść dla pieszych: a) zachowanie szczególnej ostrożności, b) respektowanie praw pieszych znajdujących się na przejściach
4	Postępowanie wobec pieszych (w tym dzieci) znajdujących się na drodze poza przejściami dla pieszych: a) stosowanie zasady ograniczonego zaufania, b) respektowanie praw pieszych przy skręcaniu w drogę poprzeczną, c) zachowanie w rejonach szkół i placów zabaw dla dzieci
5	Postępowanie w rejonach przejazdów tramwajowych: a) zachowanie szczególnej ostrożności, b) miejsce i sposób zatrzymania pojazdu przed przejazdem tramwajowym, c) sposób przejazdu przez skrzyżowania torowisk tramwajowych

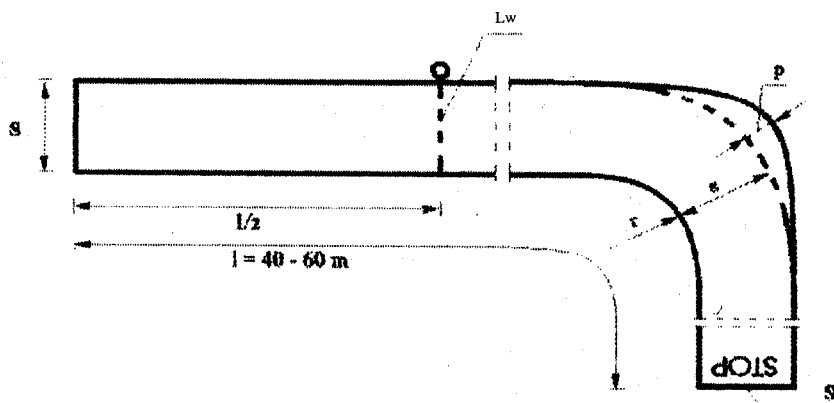
1	2
6	Postępowanie przy przejeździe przez skrzyżowania: a) sygnalizowanie zamierzonych manewrów, b) przestrzeganie zasad pierwszeństwa przejazdu, c) przestrzeganie sygnałów świetlnych i dawanych przez kierującego ruchem, d) sposób i miejsce zatrzymania pojazdu na skrzyżowaniu z sygnalizacją świetlną (w zależności od nadawanych sygnałów) oraz na wlotach podporządkowanych, e) uwzględnianie zachowania innych kierujących pojazdami, f) sposób przejazdu przez zwrotnice tramwajowe ze szczególnym uwzględnieniem sposobu nastawiania zwrotnicy na pożądaną kierunek jazdy i przejazdu przez ostrze iglicy zwrotnicy
7	Stosowanie się do znaków drogowych pionowych i poziomych oraz znaków dla tramwajów (sieciowotorowych): a) zasady przestrzegania zakazów i nakazów, b) właściwe reagowanie na znaki ostrzegawcze i informacyjne, c) respektowanie oznakowania poziomego, d) przestrzeganie znaków dotyczących trakcji szynowej
8	Sposób operowania urządzeniami do sterowania i hamowania pojazdu szynowego przy: a) ruszaniu, b) hamowaniu i zatrzymywaniu, c) przejazdach pod izolatorem sekcijnym, d) mechanicznym nastawianiu zwrotnicy na pożądaną kierunek jazdy, e) wykorzystaniu właściwości dynamiki pojazdu szynowego
9	Postępowanie się urządzeniami w pojeździe: a) lusterkami, b) światłami zewnętrznymi i wewnętrznymi, c) wycieraczkami, d) do rozruchu i hamowania, e) do zmiany kierunku jazdy

Załącznik nr 1 do instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji

ELEMENTY PLACU MANEWROWEGO

1. Plac manewrowy w zależności od realizowanych zadań egzaminacyjnych przewidzianych dla pierwszej części egzaminu praktycznego, określonych w tabelach nr 4 i 5 instrukcji, powinien być wyposażony w elementy o wymiarach podanych na rysunkach i w tabelach zamieszczonych w niniejszym załączniku.

2. Realizacja zadań określonych w poz. 3, 4, 5 i 6 tabeli nr 4 instrukcji powinna nastąpić na wyznaczonym pasie ruchu o długości 40—80 m i pozostałych wymiarach pokazanych na rysunku 1 oraz podanych w tabeli nr 1/1.

gdzie: s — szerokość pasa ruchu,
 r — promień łuku,
 p — poszerzenie pasa ruchu na łuku.

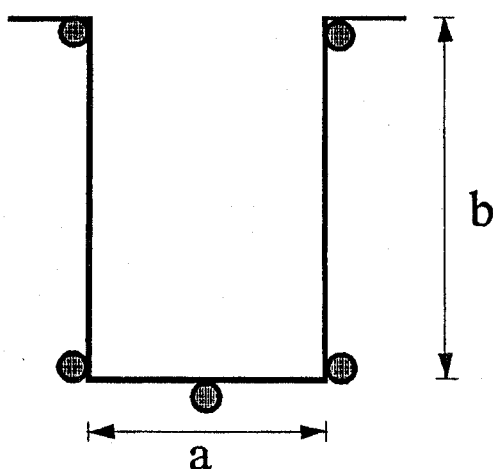
Rys. 1. Pas ruchu do realizacji zadań określonych w poz. 3, 4, 5 i 6 tabeli nr 4 instrukcji.

Tabela nr 1/1²⁶⁾

Poz.626	Egzamin na kategorii prawa jazdy	Wymiary pasa ruchu		
		s[m]	r[m]	p[m]
1	2	3	4	5
1	B (pojazdy o długości mniejszej niż 3,5 m)	2,0	6,0	0,5
2	B (pojazdy o długości co najmniej 3,5 m)	2,5	6,0	1,0
3	C, M	3,0	12,0	2,0
4	D, T, E	3,5	15,0	2,5

3. Linia warunkowego zatrzymania (Lw) powinna znajdować się około połowy długości odcinka, a linia „stop” (S) — na końcu odcinka.

4. Realizacja zadania określonego w poz. 7 tabeli nr 4 instrukcji powinna nastąpić na stanowisku o wymiarach pokazanych na rysunku 2 i podanych w tabeli nr 1/2.

gdzie: a — szerokość stanowiska,
b — długość stanowiska.

Rys. 2. Stanowisko do realizacji zadań określonych w poz. 7 i 8 tabeli nr 4 instrukcji.

Tabela nr 1/2²⁷⁾

Poz.	Egzamin na kategorii prawa jazdy	Wymiary stanowisk	
		a[m]	b[m]
1	2	3	4
1	B	2,5	5,0
2	C, D, M	3,0	10,0
3	T, E	3,5	15,0

5.²⁸⁾ Realizacja zadania określonego w poz. 8 tabeli nr 4 instrukcji powinna nastąpić na stanowisku o wymiarach pokazanych na rysunku 2 i podanych w tabeli nr 1/3.

Tabela nr 1/3²⁹⁾

Poz.	Egzamin na kategorii prawa jazdy	Wymiary stanowisk	
		a[m]	b[m]
1	2	3	4
1	B	2,3	4,6
2	C, D, M	4,0	12,0
3	T, E	4,5	15,0

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. a) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

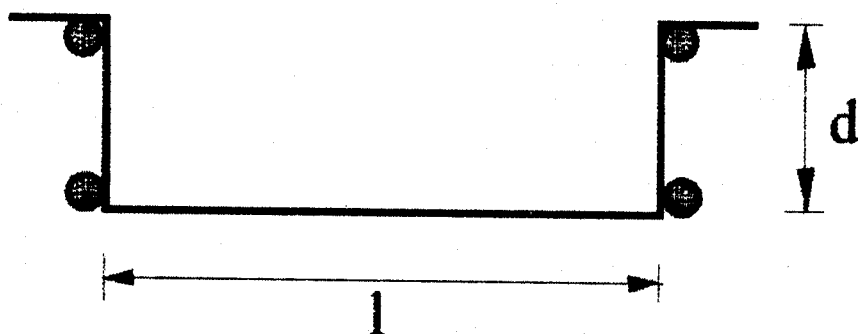
²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. b) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

²⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. c) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. d) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

6. Realizacja zadania określonego w poz. 9 tabeli nr 4 instrukcji powinna nastąpić na stanowisku o wymiarach pokazanych na rysunku 3 i podanych w tabeli nr 1/4.

gdzie: d — szerokość stanowiska,
 l — długość stanowiska.

Rys. 3. Stanowiska do realizacji zadania określonego w poz. 9 tabeli nr 4 instrukcji.³⁰⁾

Tabela nr 1/4³¹⁾

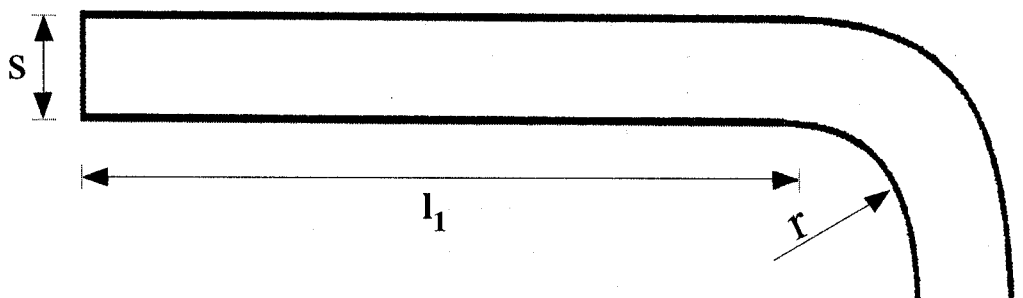
Poz.	Egzamin na kategorii prawa jazdy	Wymiary stanowisk	
		d [m]	l [m]
1	2	3	4
1	B (pojazdy o długości mniejszej niż 3,5 m)	2,0	5,0
2	B (pojazdy o długości co najmniej 3,5 m)	2,0	6,6
3	C, M	2,5	12,0
4	D	2,5	15,0

7.³²⁾ Realizacja zadania określonego w poz. 10 tabeli nr 4 instrukcji powinna nastąpić na jezdni o szerokości:

- 5,0 m — dla kategorii B (pojazdy o długości mniejszej niż 3,5 m),
- 6,0 m — dla kategorii B (pojazdy o długości co najmniej 3,5 m),
- 10,0 m — dla kategorii C, M.

8. Realizacja zadań określonych w poz. 11 tabeli nr 4 i poz. 5 tabeli nr 5 instrukcji powinna nastąpić na wzniesieniu o pochyleniu od 5% do 10% i długości odcinka nie mniejszej niż długość pojazdu.

9. Realizacja zadań określonych w poz. 2, 4 i 5 tabeli nr 5 instrukcji powinna nastąpić na wyznaczonym pasie ruchu o łącznej długości od 60 do 80 m i wymiarach pokazanych na rysunku 4 oraz podanych w tabeli nr 1/5, przy czym długość odcinków prostych (l_1) powinna wynosić od 5,0 do 20,0 m.

Rys. 4. Pas ruchu do realizacji zadań określonych w poz. 2, 4 i 5 tabeli nr 5 instrukcji.

Tabela nr 1/5

Rodzaj uprawnień	Wymiary pasa	
	S [m]	r [m]
prawo jazdy kategorii A	1,0	1,5—2,0
karta rowerowa	0,8	1,0—2,0
karta motorowerowa	0,8	1,5—2,0

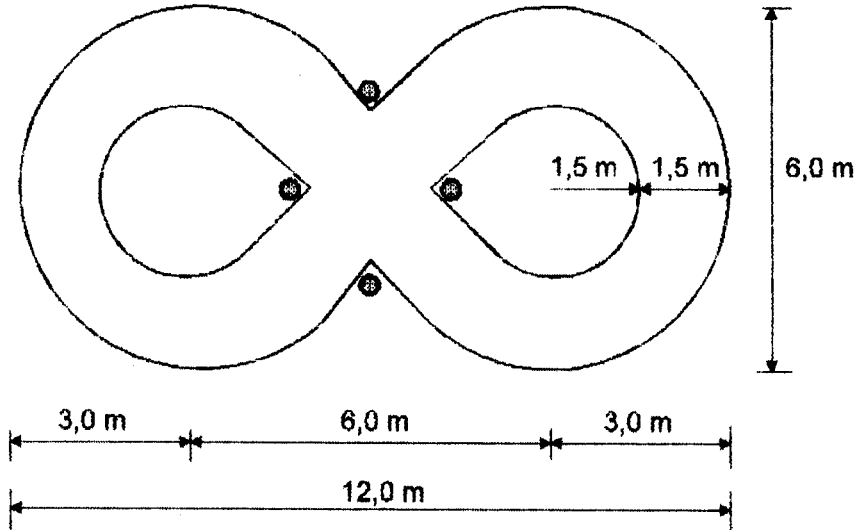
³⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. e) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. f) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

³²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. g) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

10. Pas ruchu powinien składać się z odcinków prostych o różnych długościach i łuków o różnych kątach zwrotu i kierunkach skrętu. Około połowy długości całego odcinka należy umieścić poprzeczne linie warunkowego zatrzymania (Lw), a na jego końcu linię „stop” (S). Ponadto należy zaznaczyć dwa punkty, gdzie powinno nastąpić włączenie świateł mijania, a następnie ich wyłączenie.

11. Realizacja zadania określonego w poz. 3 tabeli nr 5 instrukcji powinna nastąpić na pasie ruchu wyznaczonym w kształcie cyfry „8” o wymiarach podanych na rysunku 5.

Rys. 5. Pas ruchu do realizacji zadania określonego w poz. 3 tabeli nr 5 instrukcji.

12. (skreślony³³).

13.³⁴ Realizacja zadań określonych w poz. 1—12 tabeli nr 10 instrukcji powinna nastąpić na torowisku w kształcie prostokąta o minimalnych wymiarach 70 na 80 m.

Rys. 6. (skreślony³⁵).

Rys. 7. (skreślony³⁵).

Rys. 8. (skreślony³⁵).

Załącznik nr 2 do instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji

Pleczeńć ośrodka egzaminowania

ZAŚWIADCZENIE Nr .....

1) przyjęcia od .....
(nazwisko i imię) (data urodzenia)

wszystkich niezbędnych dokumentów oraz zakwalifikowania na egzamin:

- teoretyczny — praktyczny^{*)} na kategorię ..... prawa jazdy^{*)},
- na kartę .....^{*)}, pozwolenie na prowadzenie tramwajów^{*)},
- sprawdzający kwalifikacje w zakresie .....^{*)},
- który rozpocznie się dnia ..... o godz. ....

W .....
(adres)

.....
(miejsowość) (data)

.....
(podpis i pieczęć osoby wydającej)

2) uzyskania pozytywnego wyniku z części teoretycznej egzaminu państwowego zgodnie z protokołem nr .....

.....
(miejsowość) (data)

.....
(podpis i pieczęć osoby wydającej)

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

³³⁾ Przez § 1 pkt 11 lit. h) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

³⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 11 lit. h) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

³⁵⁾ Przez § 1 pkt 11 lit. i) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

Pieczęć ośrodka
egzaminowania

Załącznik nr 3 do instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji

PROTOKÓŁ EGZAMINACYJNY NR .....

z dnia .....

z wyników egzaminu państwowego osób ubiegających się o prawo jazdy^{*)}, podlegających sprawdzeniu kwalifikacji^{*)},

przeprowadzonego przez egzaminatora .....

(nazwisko i imię)

(nr ewidencyjny)

Do egzaminu przystąpiły osoby wymienione w poz. ...., które w wyniku sprawdzenia kwalifikacji uzyskały następujące wyniki:

Poz.	Nazwisko i imię data urodzenia	Składa egzamin						Wynik egzaminu														Nr uprawnień instruktora
		na kategorię				po raz	nr poprzedniego protokołu	teoretycznego					praktycznego									
		3	4	5	6			A	B	C	D	T	A	B	C	D	T	E				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						
13																						
14																						
15																						
16																						
17																						
18																						
19																						
20																						

Uwagi:

Godzina rozpoczęcia egzaminu .....

Godzina zakończenia egzaminu .....

.....
(miejsowość)

.....
(data)

.....
(podpis i pieczęć egzaminatora)

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

Załącznik nr 4 do instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji

Pieczęć ośrodka
egzaminowania

PROTOKÓŁ EGZAMINACYJNY NR .....
z dnia .....

z wyników egzaminu państwowego osób ubiegających się o kartę rowerową^{*)}, motorowerową^{*)}, woźnicy^{*)},
pozwolenie na prowadzenie tramwajów^{*)}, podlegających sprawdzeniu kwalifikacji^{*)},

przeprowadzonego przez egzaminatora ..... nr ewidencyjny .....
(nazwisko i imię)

Do egzaminu przystąpiły osoby wymienione w poz. ...., które w wyniku sprawdzenia kwalifikacji uzyskały następujące wyniki:

Poz.	Nazwisko i imię data urodzenia	Składa egzamin						Wynik egzaminu						
		na kartę			na po- zwolenie	po raz	nr poprzednie- go protokołu	teoretycznego				praktycznego		
		R	M	W				R	M	W	na po- zwolenie	R	M	na po- zwolenie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														
16														
17														
18														
19														
20														
21														
22														
23														
24														
25														

Uwagi:

Godzina rozpoczęcia egzaminu .....
Godzina zakończenia egzaminu .....

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis i pieczęć egzaminatora)

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

Załącznik nr 5 do instrukcji w sprawie trybu, zasad i warunków egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji

Strona 1

Pieczęć ośrodka
egzaminowania

.....
(miejscowość) (data)

ARKUSZ ODPOWIEDZI

Osoba składająca egzamin

1. Nazwisko i imię .....

2. Adres zamieszkania .....

(kod)

(miejscowość)

.....
(ulica, nr domu, nr mieszkania)

3. Ubiegam się o prawo jazdy kat. ....*)

4. Składam egzamin sprawdzający kwalifikacje w zakresie kat. ....*)

.....
(podpis egzaminowanego)

Numer testu**)	Rodzaj testu		Liczba**)
	Zasadniczy	pytania poz. 1—20	
		pytania poz. 21—25	
		pytania poz. 26—30	
	Dodatkowy na kat. C		
	Dodatkowy na kat. D		
	Dodatkowy na kat. T		

Wynik egzaminu teoretycznego

1. Pozytywny*)

na kategorię .....

2. Negatywny*)

na kategorię .....

.....
(podpis i pieczęć egzaminatora)

*) Niepotrzebne skreślić.

**) W pozycji nie będącej przedmiotem egzaminu wpisać znak „x”.

Strona 2

TEST ZASADNICZY NR			TEST DODATKOWY KATEGORIA „C” NR			TEST DODATKOWY KATEGORIA „D” NR		
1		KATEGORIA „B”	1		1			
2	21		2		2			
3	22		3		3			
4	23		4		4			
5	24		5		5			
6	25		6		6			
7		KATEGORIA „A”	7		7			
8	26		8		8			
9	27		9		9			
10	28		10		10			
11	29		11		11			
12	30		12		12			
13		TEST DODATKOWY KATEGORIA „T” NR	13		13			
14			14		14			
15			15		15			
16	1		16		16			
17	2		17		17			
18	3		18		18			
19	4		19		19			
20	5		20		20			

Uwaga: pytania zawierają jedną, dwie lub trzy odpowiedzi prawidłowe.

W puste pola należy wpisać litery A, B lub C według zasady:

- jedna odpowiedź prawidłowa (np. B)
- dwie odpowiedzi prawidłowe (np. B i C)
- trzy odpowiedzi prawidłowe
- przykład poprawienia odpowiedzi

B
B, C
A, B, C
☒ B Kowalski

podpis

1. WZÓR PODANIA O WYDANIE UPRAWNIENÍ
format A5, układ pionowy

Strona 1

..... dnia ..... 19.... r.

Podanie złożono
dnia .....
wpisano do rejestru
nr .....

Do

.....

W .....

Podanie o wydanie uprawnień

I. 1. Nazwisko i imię .....
urodzony dnia ..... w .....
imię ojca ..... nr ewid. Pesel .....
zamieszkały w ..... ul. .... nr .....

2. Proszę o wydanie prawa jazdy kategorii .....^{*)}, karty rowerowej^{*)}, karty motorowerowej^{*)}, karty woźnicy^{*)}, pozwolenia na prowadzenie tramwajów^{*)}.

3. Posiadam prawo jazdy kategorii ..... nr ...../^{*)}, kartę rowerową nr ...../^{*)}, kartę motorowerową nr ...../^{*)}, kartę woźnicy nr ...../^{*)}, pozwolenie na prowadzenie tramwajów nr ...../^{*)}.

4. Oświadczam, że:

1) wymienione w pkt 3 uprawnienia nie zostały zatrzymane lub nie został orzeczony prawomocnym wyrokiem sądu lub orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń zakaz prowadzenia pojazdów,

2) zostało zatrzymane albo orzeczony został zakaz prowadzenia pojazdów .....

3) umiem czytać i pisać.

5. Załączam dokumenty zgodnie z wykazem załączników wymaganych przy ubieganiu się o wydanie uprawnień do kierowania pojazdami.

.....
(podpis wnoszącego podanie)

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

II.1. Wyniki egzaminu.

Protokół nr..... z dnia ..... 19.... r.

Nazwa	Wyniki
Egzamin teoretyczny	
Egzamin praktyczny:	
— kategoria .....*)	
— kategoria .....*)	
— kategoria .....*)	
— karta: woźnicy, rowerowa, motorowerowa*)	
— pozwolenie na prowadzenie tramwajów*)	

Stwierdza się, że zdający:

— posiada kwalifikacje wymagane do uzyskania .....

— nie posiada kwalifikacji wymaganych do uzyskania .....

.....
(pieczętka i podpis egzaminatora)**2. Wyniki egzaminu**

Protokół nr..... z dnia ..... 19.... r.

Nazwa	Wyniki
Egzamin teoretyczny	
Egzamin praktyczny:	
— kategoria .....*)	
— kategoria .....*)	
— kategoria .....*)	
— karta: woźnicy, rowerowa, motorowerowa*)	
— pozwolenie na prowadzenie tramwajów*)	

Stwierdza się, że zdający:

— posiada kwalifikacje wymagane do uzyskania .....

— nie posiada kwalifikacji wymaganych do uzyskania .....

.....
(pieczętka i podpis egzaminatora)**III. Decyzja**

Na podstawie załączonych dokumentów i pozytywnego wyniku egzaminu kwalifikacyjnego zarządzam wydanie .....

....., dnia ..... 19.... r.

.....
(pieczętka i podpis z podaniem
imienia, nazwiska
i stanowiska służbowego)**IV. Potwierdzenie odbioru**

Niniejszym potwierdzam otrzymanie dokumentu ..... nr ...../.....

....., dnia ..... 19.... r.

.....
(podpis)

*) Niepotrzebne skreślić.

miejsce na znaczki opłaty skarbowej

WZORY UPRAWNIEŃ DO KIEROWANIA POJAZDAMI

1. Wzór prawa jazdy kategorii A, B, C, D i E
Rozmiar 74 mm x 105 mm x 2
Kolor: różowy

Strona 1³⁶⁾

**RZECZPOSPOLITA
POLSKA**

PL

**PRAWO JAZDY
PERMIS DE CONDUIRE**

Strona 2

1. Nazwisko .....

2. Imiona .....

3. Data i miejsce urodzenia .....

4. Miejsce stałego zamieszkania .....

.....
(podpis posiadacza)

Miejsce na
fotografię
35 mm x 45 mm

.....
odcisk
pieczęci

Seria A Nr 000001

5. Wydane przez .....

6. w ..... dnia ..... 19..... r.

7. Ważne do .....

Nr .....

.....
odcisk
pieczęci

.....
(podpis)

Strona 3

Kategorie pojazdów, na które prawo jazdy jest ważne:

A	Motocykle	odcisk pieczęci
B	Samochody osobowe i inne pojazdy samochodowe o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów i motocykli	odcisk pieczęci
C	Pojazdy samochodowe o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów	odcisk pieczęci
D	Autobusy	odcisk pieczęci
E	Pojazdy wymienione w posiadanym prawie jazdy kategorii B, C lub D łącznie z przyczepą	odcisk pieczęci

Seria A Nr 000001

Strona 4

Zmiana miejsca zamieszkania:

.....
odcisk
pieczęci

Data .....

Podpis .....

Miejsce na adnotacje urzędowe

³⁶⁾ W formie ustalonej przez § 1 pkt 12 lit. a) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

2. Wzór prawa jazdy kategorii M, T i trolejbusowej
Format A7, układ pionowy
Kolor: różowy

Strona 1

Miejsce na fotografię 35 mm x 45 mm odcisk pieczęci	PRAWO JAZDY Nr ..... Wydane przez .... w ..... dnia ..... 19... r.
	..... (podpis posiadacza) (podpis i stempel)
Nazwisko ..... Imiona ..... Data i miejsce urodzenia .... Miejsce stałego zamieszkania .... Seria A Nr 000001	

Strona 2

Kategoria pojazdów, na które prawo jazdy jest ważne:		
M	Pojazdy wolnobieżne	odcisk pieczęci
T	Ciągniki rolnicze z przyczepą lub przyczepami	odcisk pieczęci
Trolejbusowe	Trolejbusy	odcisk pieczęci

Zmiana miejsca zamieszkania: ..... odcisk pieczęci
 .....
 Data .....
 Podpis .....

Miejsce na adnotacje urzędowe

3. Wzór karty rowerowej
Format A7, układ pionowy
Kolor: różowy

Strona 1

Miejsce na fotografię 35 mm x 45 mm odcisk pieczęci	KARTA ROWEROWA Nr ..... Wydana przez .... w ..... dnia ..... 19... r.
	..... (podpis posiadacza) (podpis i stempel)
Nazwisko ..... Imiona ..... Data i miejsce urodzenia .... Miejsce stałego zamieszkania .... Seria A Nr 000001	

Strona 2

Zmiana miejsca zamieszkania: ..... odcisk pieczęci
 .....
 Data .....
 Podpis .....

Miejsce na adnotacje urzędowe

6. Wzór międzynarodowego prawa jazdy
 Rozmiar: 148 x 105 mm x 6
 Kolor okładki: szary
 Kolor strony: biały

Strona 1 okładki

POLSKA

PL

MIĘDZYNARODOWY RUCH SAMOCHODOWY

MIĘDZYNARODOWE PRAWO JAZDY

Nr .....

Konwencja o ruchu drogowym z dnia
 8 listopada 1968 r.

Ważne do ..... roku

WYDANE PRZEZ .....

w ..... dnia ..... r.

Nr krajowego prawa jazdy .....

m.p. ....

Podpis i pieczęć lub stempel
 urzędu wydającego prawo jazdy

Strona 1

DANE DOTYCZĄCE KIERUJĄCEGO

Nazwisko ..... 1.
 Imiona ..... 2.
 Miejsce urodzenia ..... 3.
 Data urodzenia ..... 4.
 Miejsce zamieszkania ..... 5.

**KATEGORIE POJAZDÓW, NA KTÓRE
 PRAWO JAZDY JEST WAŻNE**

Motocykle	A
Samochody osobowe i inne pojazdy samochodowe o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów i motocykli	B
Pojazdy samochodowe o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusów	C
Autobusy	D
Pojazdy wymienione w posiadanym prawie jazdy kategorii B, C lub D łącznie z przyczepą	E

WARUNKI OGRANICZAJĄCE UŻYWANIE

.....

.....

Strona 2 okładki³⁷⁾

Niniejsze prawo jazdy nie jest ważne w ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jest ono ważne na terytoriach wszystkich innych Umawiających się Stron. Kategorie pojazdów, do których prowadzenia ono uprawnia, ustalone są na końcu książeczki.

Albania	Gruzja	Malawi	Słowenia
Algieria	Gujana	Mali	Stri Lanka
Argentyna	Gwatemala	Malta	Stany Zjednoczone
Australia	Haiti	Maroko	Ameryki
Austria	Hiszpania	Monako	Syryjska Republika
Bahamy	Holandia	Namibia	Arabska
Bahrajn	Indie	Niemcy	Szwajcaria
Bangladesz	Irlandia	Niger	Szwecja
Barbados	Islamska Republika Iranu	Norwegia	Tadżykistan
Belgia	Islandia	Nowa Zelandia	Tajlandia
Benin	Izrael	Pakistan	Togo
Białoruś	Jamaika	Papua-Nowa Gwinea	Trynidad i Tobago
Bośnia i Hercegowina	Japonia	Paragwaj	Tunezja
Botswana	Jordania	Peru	Turcja
Brazylia	Jugosławia	Portugalia	Turkmenistan
Bulgaria	Była Jugosłowiańska Republika Macedonii	Republika Czeska	Uganda
Chile	Kambodża	Republika	Ukraina
Chorwacja	Kanada	Republika Koreai	Urugwaj
Cypr	Kazachstan	Republika Kuby	Uzbekistan
Dania	Kongo	Republika Kolumbii	Watykan
Egipt	Kuba	Republika Kubańska	Wenezuela
Ekwador	Kuwejt	Republika Kubańska	Węgry
Estonia	Kyrgystan	Republika Kubańska	Włochy
Federacja Malajska	Laotańska Republika	Republika Kubańska	Wybrzeże Kości Słoniowej
Federacja Rosyjska	Luდowo-Demokratyczna	Rumunia	Zair
Fidżi	Lesotho	San Marino	Zimbabwe
Filipiny	Liban	Senegal	Zjednoczone Królestwo
Finlandia	Litwa	Seszele	Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
Francja	Luksemburg	Sierra Leone	
Ghana	Łotwa	Singapur	
Grecja	Madagaskar	Słowacja	

Niniejsze prawo jazdy nie zwalnia jego posiadacza od obowiązku przestrzegania w każdym z Państw, w którym uczestniczy w ruchu, ustaw i przepisów dotyczących osiedlania się lub wykonywania zawodu. W szczególności prawo jazdy traci swą ważność w Państwie, jeżeli jego posiadacz osiedla się w nim na stałe.

Strona 2

PARTICULARS CONCERNING THE DRIVER

Surname ..... 1.
 Other names ..... 2.
 Place of birth ..... 3.
 Date of birth ..... 4.
 Home address ..... 5.

**CATEGORIES OF VEHICLES FOR WHICH THE
 PERMIT IS VALID**

Motor cycles	A
Motor vehicles, other than those in category A, having a permissible maximum weight not exceeding 3500 kg (7 700 lb) and not more than eight seats in addition to the driver's seat.	B
Motor vehicles used for the carriage of goods and whose permissible maximum weight exceeds 3 500 kg (7 700 lb)	C
Motor vehicles used for the carriage of passengers and having more than eight seats in addition to the driver's seat	D
Combinations of vehicles of which the drawing vehicle is in category or categories for which the driver is licensed (B and/or C and/or D), but which are not themselves on that category or categories	E

RESTRICTIVE CONDITIONS OF USE

.....

.....

³⁷⁾ Uaktualniony wykaz państw, które ratyfikowały postanowienia Konwencji o ruchu drogowym, Protokół w sprawie znaków i sygnałów drogowych oraz Akt końcowy podpisane w Genewie dnia 19 września 1949 r. (Dz. U. z 1959 r. Nr 54, poz. 321 i 324) i Konwencji o ruchu drogowym sporządzonej w Wiedniu dnia 8 listopada 1968 r. (Dz. U. z 1988 r. Nr 5, poz. 40 i 41).

Strona 3

ЗАПИСИ, ОТНОСЯЩИЕСЯ К ВОДИТЕЛЮ	
Фамилия	1.
Имя	2.
Место рождения	3.
Дата рождения	4.
Местожительство	5.
КАТЕГОРИИ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ, НА УПРАВЛЕНИЕ КОТОРЫМИ ВЫДАНО УДОСТОВЕРЕНИЕ	
Мотоцикли	A
Автомобили, за исключением упомянутых в категории А, разрешенный максимальный вес которых не превышает 3 500 кг (7700 фунтов) и число сидячих мест которых, помимо сиденья водителя, не превышает восьми	B
Автомобили, предназначены для перевозки грузов, разрешенный максимальный вес которых превышает 3 500 кг (7700 фунтов)	C
Автомобили, предназначены для перевозки пассажиров и имеющие более восьми сидячих мест, помимо сиденья водителя	D
Составы транспортных средств с тягачом, относящимся к категориям В, С или D, которыми водитель имеет право управлять, но которые не входят сами в одну из этих категорий или в эти категории	E
УСЛОВИЯ, ОГРАНИЧИВАЮЩИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ	
.....	
.....	

Strona 4

ANGABEN ZUR PERSON DES FÜHRERS	
Name	1.
Vornamen	2.
Geburtsort	3.
Geburtsdatum	4.
Wohnort	5.
FAHRZEUGKLASSE, FÜR DIE DER FÜHRERSCHEIN GILT	
Krafträder	A
Kraftfahrzeuge (Artikel 1 Buchstabe p) — ausgenommen jene der Klasse A — mit einem höchsten zulässigen Gesamtgewicht von nicht mehr als 3,5 t (7700 Pfund) und mit nicht mehr als 8 Sitzplätzen außer dem Fahrersitz	B
Kraftfahrzeuge (Artikel 1 Buchstabe p) zur Güterbeförderung mit einem höchsten zulässigen Gesamtgewicht von mehr als 3,5 t (7700 Pfund)	C
Kraftfahrzeuge (Artikel 1 Buchstabe p) zur Personenbeförderung mit mehr als 8 Sitzplätzen außer dem Fahrersitz	D
Miteinander verbundene Fahrzeuge, deren Zugfahrzeug in die Klasse B, C oder D fällt, zu dessen Führung der Fahrzeugführer berechtigt ist, die aber selbst nicht in diese Klasse(n) fallen	E
EINSCHRÄNKENDE AUFLAGEN	
.....	
.....	

Strona 5

INDICACIONES RELATIVAS AL CONDUCTOR	
Apellidos	1.
Nombres	2.
Lugar de nacimiento	3.
Fecha de nacimiento	4.
Domicilio	5.
CATEGORIA DE VEHICULOS PARA LOS CUALES ES VALIDO EL PERMISO	
Motocicletas	A
Automóviles, no comprendidos en la categoría A, cuyo peso máximo autorizado no excede de 3500 kg (7 700 libras) y cuyo número de asientos, sin contar el del conductor, no exceda de ocho	B
Automóviles destinados al transporte de mercancías cuyo peso máximo autorizado exceda de 3 500 kg (7 700 libras)	C
Automóviles destinados al transporte de personas y que tengan más de ocho asientos, sin contar el del conductor	D
Coujuntos de vehiculos cuyo tractor esté comprendido en cualquiera de las categorías B, C o D para las cuales esté habilitado el conductor pero que por su naturaleza no queden incluidos en ninguna de esas categorías	E
CONDICIONES RESTRICTIVAS	
.....	
.....	

Strona 6

INDICATIONS RELATIVES AU CONDUCTEUR	
Nom	1.
Prénoms	2.
Lieu de naissance	3.
Date de naissance	4.
Domicile	5.
CATÉGORIE DE VÉHICULE POUR LESQUELS LE PERMI EST VALABLE	
Motocycles	A
Automobiles, autres que celles de la catégorie A, dont le poids maximal autorisé n'excède pas 3 500 kg (7 700 livres) et dont le nombre de places assises, outre le siège du conducteur, n'excède pas huit	B
Automobiles affectées au transport de marchandises et dont le poids maximal autorisé excède 3 500 kg (7 700 livres)	C
Automobiles affectées au transport de personnes et ayant plus de huit places assises, outre le siège du conducteur	D
Ensemble de vehicules dont le tracteur rentre dans la ou les catégories B, C ou D pour lesquelles le conducteur est habilité, mais qui ne rentrent pas eux-mêmes dans cette catégorie ou ces catégories	E
CONDITIONS RESTRICTIVES D'UTILISATION	
.....	
.....	

Strona 7

1	.....
2	.....
3	.....
4	.....
5	.....

A	☐
B	☐
C	☐
D	☐
E	☐

Photographie

Signature du titulaire .....

EXCLUSIONS:
 Le titulaire est déchu
 du droit de conduire
 sur le territoire de ..... jusqu'au .....

A ..... le .....

Le titulaire est déchu
 du droit de conduire
 sur le territoire de ..... jusqu'au .....

A ..... le .....

7. Wzór pozwolenia na prowadzenie tramwajów
 Format A7, układ pionowy
 Kolor: różowy

Strona 1

Miejsce na
fotografię
35 mm x 45 mm

**POZWOLENIE NA
PROWADZENIE
TRAMWAJÓW**

Nr .....

Wydane przez
.....

w .....
dnia ..... 19... r.

odcisk
pieczęci

.....
(podpis posiadacza)

.....
(podpis i stempel)

Nazwisko .....

Imiona .....

Data i miejsce urodzenia .....

.....

Miejsce stałego zamieszkania .....

.....

Seria A Nr 000001

Strona 2

Zmiana miejsca zamieszkania:
 ..... odcisk
 ..... pieczęci

Data .....

Podpis .....

Miejsce na adnotacje urzędowe

8. Wzór świadectwa kwalifikacji
Format A7, układ pionowy
Kolor: różowy

Strona 1

Miejsce na fotografię 35 mm x 45 mm	ŚWIADECTWO KWALIFIKACJI Nr ..... Wydane przez ..... w ..... dnia ..... 19... r.
odcisk pieczęci	..... (podpis posiadacza)
Nazwisko ..... Imiona ..... Data i miejsce urodzenia .... Miejsce stałego zamieszkania .... Nr prawa jazdy ..... Kat.	
Seria A Nr 000001	

Strona 2³⁸⁾

Posiadacz niniejszego dokumentu ma kwalifikacje do kierowania: .... ważne do ..... m.p. .... podpis
_____ Miejsce na adnotacje urzędowe

Załącznik nr 6

PROGRAM SZKOLENIA KANDYDATÓW NA WYKŁADOWCÓW I INSTRUKTORÓW¹¹⁾

1. Postanowienia wstępne

1.1. Program szkolenia kandydatów na wykładowców i instruktorów, zwany dalej „programem”, dotyczy szkolenia kandydatów na wykładowców i instruktorów lub kandydatów na wykładowców prowadzących nauczanie osób ubiegających się o uzyskanie prawa jazdy kategorii A, B, C, D, T, E lub trolejbusowej oraz uprawnień do kierowania tramwajem.

1.2. Program określa:

- zasady organizacji kursu,
- warunki kwalifikacyjne uczestników kursu,
- warunki kwalifikacyjne wykładowców,
- plan nauczania na kursie,
- zasady przeprowadzania egzaminu końcowego,
- wzór zaświadczenia o posiadaniu kwalifikacji.

1.3. Program powinien być realizowany na kursach organizowanych przez jednostkę upoważnioną przez wojewodę.

1.4. Podstawowym zadaniem kursu jest przygotowanie jego słuchaczy do pracy na kursach dla osób ubiegających się o wyżej wymienione uprawnienia do kierowania pojazdami.

1.5. Organizator kursu obowiązany jest do zapewnienia właściwych środków technicznych i odpowiedniego sprzętu dydaktycznego do prowadzenia zajęć.

1.6. Program przewiduje 110 godzin zajęć, w tym 10 godzin na praktykę pedagogiczną słuchaczy.

1.7. Wykładowcami na kursie powinni być właściwi specjaliści z wieloletnim doświadczeniem pedagogicznym, a dodatkowo przy realizacji przedmiotów określonych w planie nauczania:

w poz. 4 — osoby posiadające uprawnienia egzaminatora oraz wykładowcy i instruktora kształcenia kierowców,

w poz. 5 — osoby posiadające uprawnienia wykładowcy i instruktora kształcenia kierowców lub egzaminatora,

w poz. 6 — osoby posiadające uprawnienia wykładowcy i instruktora kształcenia kierowców.

³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 12 lit. b) rozporządzenia wymienionego w przypisie 1.

- 1.8. Kursy szkolenia kandydatów na wykładowców i instruktorów lub kandydatów na wykładowców powinny być ewidencjonowane przez ich organizatorów nie później niż w ciągu 14 dni od daty rozpoczęcia zajęć programowych. Po upływie tego terminu nie mogą następować zmiany w liście słuchaczy kursu lub być przyjmowani na kurs nowi kandydaci. Wpisując kurs do ewidencji należy podać:
- numer kolejny kursu i rodzaj uprawnień, o jakie ubiegają się jego słuchacze,
  - datę rozpoczęcia kursu,
  - miejsce prowadzenia zajęć,
  - liczbę słuchaczy kursu.
- 1.9. Kandydaci na wykładowców i instruktorów powinni posiadać karty jazd, wystawione przez organizatora kursu, przeznaczone do dokonywania zapisów dotyczących przebiegu nauczania w zakresie praktyki pedagogicznej (dotyczy zajęć określonych w ust. 4.6.1. pkt 5 i 6¹²⁾ dla tego przedmiotu). Zapisy te są dokonywane zarówno przez słuchaczy kursu, jak i osoby prowadzące nauczanie.
- 1.10. Ponadto powinna być prowadzona dokumentacja szkoleniowa przedstawiająca przebieg nauczania w postaci dziennika lekcyjnego zawierającego:
- imienny wykaz słuchaczy kursu,
  - daty urodzenia słuchaczy kursu,
  - imienny wykaz osób prowadzących nauczanie,
  - wykaz przeprowadzonych zajęć teoretycznych, potwierdzonych podpisem wykładowcy.
- 1.11. Ewidencja kursów, karty jazd oraz dzienniki lekcyjne pozostają w jednostce prowadzącej nauczanie przez okres co najmniej 10 lat i podlegają kontroli osób sprawujących w imieniu wojewody nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców i motorniczych.
- 1.12. Warunkiem przyjęcia na kurs jest spełnienie przez kandydata na wykładowcę i instruktora lub wykładowcę wymogów formalnych określonych w ustawie, w tym uzyskanie pozytywnego wyniku egzaminu kwalifikacyjnego ze znajomości przepisów ruchu drogowego i techniki kierowania pojazdem. Egzamin przeprowadza wykładowca (wykładowcy) prowadzący zajęcia z przedmiotów określonych w poz. 4 i 5 planu nauczania w obecności upoważnionego przedstawiciela organizatora kursu.
- 1.13. Słuchacz kursu, który opuścił:
- ponad 20% programowych zajęć z jakiegokolwiek przedmiotu określonego w poz. 1—5 planu nauczania,
  - jakiegokolwiek zajęcia z przedmiotu określonego w poz. 6 planu nauczania (nie dotyczy to osób ubiegających się tylko o uprawnienia wykładowcy, które są zwolnione z odbycia zajęć praktycznych określonych w ust. 4.6.1. pkt 5 i 6¹²⁾ dla tego przedmiotu)
- powinien zostać skreślony z listy uczestników tego kursu i nie może przystąpić do egzaminu końcowego.
- 1.14. Kurs kończy się egzaminem przed komisją złożoną z wykładowców prowadzących zajęcia z przedmiotów określonych w poz. 3, 4 i 5 planu nauczania oraz przedstawicielem wojewody, który sprawuje nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców. Przedstawiciel wojewody jest przewodniczącym komisji.
- 1.15. Przedmioty nie objęte zakresem egzaminu słuchacze kursu powinni mieć zaliczone przed terminem egzaminu końcowego.
- 1.16. Egzamin końcowy obejmuje sprawdzenie znajomości wybranych zagadnień z psychologii, dydaktyki, przepisów ruchu drogowego, techniki kierowania pojazdem, czynności kontrolno-obsługowych pojazdu, realizacji programów szkolenia — w zakresie tych uprawnień do kierowania pojazdami, na które słuchacz kursu będzie posiadał uprawnienia do nauczania.
- 1.17. Z każdego egzaminu sporządza się protokół egzaminacyjny, którego wzór określa załącznik nr 1 do programu. Wyniki egzaminu każdej z egzaminowanych osób wpisuje się do protokołu przez umieszczenie w odpowiednich rubrykach litery:
- „P” — jeżeli wynik jest pozytywny,
  - „N” — jeżeli wynik jest negatywny,
  - „X” — jeżeli osoba nie przystąpiła do egzaminu.
- 1.18. Jeżeli słuchacz kursu nie uzyskał pozytywnego wyniku egzaminu końcowego, to może do niego przystąpić nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od daty ostatniego egzaminu. Egzamin dotyczy tych przedmiotów, z których otrzymał ocenę negatywną.
- 1.19. Absolwenci kursu, którzy uzyskali pozytywny wynik egzaminu końcowego, otrzymują zaświadczenie o posiadaniu kwalifikacji do nauczania na kursach dla kandydatów na kierowców lub motorniczych według wzoru określonego w załączniku nr 2 do programu.
- 1.20. Numerację zaświadczeń, jednolitą dla województwa, na którego terenie znajduje się siedziba organizatora kursu, ustala wojewoda.
- 1.21. Jednostka upoważniona przez wojewodę do nauczania kandydatów na wykładowców i instruktorów prowadzi ewidencję wydanych zaświadczeń oraz protokołów egzaminacyjnych, które podlegają kontroli osób sprawujących w jego imieniu nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców.

2. Charakterystyka absolwenta kursu

2.1. Absolwent kursu powinien znać:

- wybrane zagadnienia z psychologii i podstaw pedagogiki,

- wybrane zagadnienia z dydaktyki kształcenia kursowego i metodyki nauczania na kursach dla kandydatów na kierowców lub motorniczych,
- obowiązujące programy nauczania na te rodzaje uprawnień do kierowania pojazdami, na które będzie posiadał uprawnienia do nauczania,
- przepisy ustawy — Prawo o ruchu drogowym z niektórymi przepisami wykonawczymi,
- technikę kierowania pojazdami silnikowymi lub tramwajami,
- obsługę i budowę pojazdów, a w szczególności tych mechanizmów i zespołów, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo jazdy.

2.2. Absolwent kursu powinien umieć:

- przekazywać wiedzę teoretyczną i praktyczną słuchaczom kursów dla kandydatów na kierowców lub motorniczych,
- stosować przepisy ruchu drogowego i technikę kierowania pojazdami w praktycznym działaniu,
- wykonywać czynności kontrolno-obługowe pojazdu.

3. Plan nauczania na kursie

3.1. Wykładowcy powinni realizować program w zakresie przedmiotów określonych w planie nauczania przedstawionym w tabeli.

Poz.	Nazwa przedmiotu	Liczba godzin zajęć		
		razem	wykład	zajęcia praktyczne
1	2	3	4	5
1	Wybrane zagadnienia z psychologii	10	10	x
2	Wybrane problemy pedagogiki	10	10	x
3	Wybrane zagadnienia z dydaktyki kształcenia kursowego	40	40	x
4	Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego	20	20	x
5	Wybrane zagadnienia z techniki kierowania oraz czynności kontrolno-obługowych pojazdu	20	20	x
6	Praktyka pedagogiczna	10	2	8
	Razem	110	102	8

4. Szczegółowe tematy nauczania

4.1. Wybrane zagadnienia z psychologii

4.1.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia z psychologii” powinny być ujęte następujące tematy:

- podstawowe wiadomości z psychologii ogólnej,
- słuchacz kursu i jego charakterystyka,
- wybrane zagadnienia z psychologii komunikacji drogowej,
- praktyczne wykorzystanie wiadomości z psychologii w pracy na kursie dla kandydatów na kierowców lub motorniczych.

4.2. Wybrane problemy pedagogiki

4.2.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane problemy pedagogiki” powinny być ujęte następujące tematy:

- zasady i metody wychowywania kandydatów na kierowców lub motorniczych,

- pedagogiczne problemy kształcenia kandydatów na kierowców lub motorniczych.

4.3. Wybrane zagadnienia z dydaktyki kształcenia kursowego

4.3.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia z dydaktyki kształcenia kursowego” powinny być ujęte następujące tematy:

- podstawy dydaktyki kształcenia kursowego,
- metodyka nauczania przedmiotów określonych w programach nauczania kandydatów na kierowców dla prawa jazdy kategorii A, B, T, C, D, E i trolejbusowej oraz pozwolenia na prowadzenie tramwajów,
- środki dydaktyczne w kształceniu kierowców lub motorniczych.

4.4. Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego

4.4.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego” powinny być ujęte następujące tematy:

- wybrane problemy interpretacyjne w przepisach ustawy — Prawo o ruchu drogowym,
- wybrane problemy interpretacyjne w przepisach wykonawczych do wymienionej wyżej ustawy,
- wybrane problemy interpretacyjne w obowiązujących pytaniach testowych stosowanych na egzaminie dla kandydatów na kierowców,
- sprawdzian wiedzy posiadanej przez słuchaczy kursu.

4.5. Wybrane zagadnienia z techniki kierowania oraz czynności kontrolno-obsługowych pojazdu

4.5.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia z techniki kierowania oraz czynności kontrolno-obsługowych pojazdu” powinny być ujęte następujące tematy:

- technika kierowania wszystkimi rodzajami pojazdów w różnych warunkach drogowo-ruchowych i atmosferycznych,
- czynności kontrolno-obsługowe wszystkich rodzajów pojazdów,
- sprawdzian wiedzy posiadanej przez słuchaczy kursu.

4.6. Praktyka pedagogiczna

4.6.1. Praktyka pedagogiczna obejmuje:

- 1) rozdzielenie pomiędzy słuchaczy kursu tematów będących przedmiotem ich wykładów lub zajęć z praktycznej nauki kierowania pojazdem oraz omówienie organizacji zajęć — 1 godzina,
- 2) przeprowadzenie pokazowych zajęć teoretycznych — 1 godzina,
- 3) przeprowadzenie przez słuchaczy kursu zajęć teoretycznych (wykładu) — 2x1 godzina,

4) omówienie przeprowadzonych przez słuchaczy kursu zajęć teoretycznych — 1 godzina,

5) przeprowadzenie pokazowych zajęć z praktycznej nauki kierowania pojazdem (nie dotyczy to osób ubiegających się tylko o uprawnienia wykładowcy) — 1 godzina,

6) przeprowadzenie przez słuchaczy kursu zajęć z praktycznej nauki kierowania pojazdem (nie dotyczy to osób ubiegających się tylko o uprawnienia wykładowcy) — 2x1 godzina,

7) seminarium podsumowujące.

4.6.2. Każdy słuchacz kursu powinien otrzymać dwa tematy zajęć teoretycznych z dwóch różnych przedmiotów i ewentualnie różnych rodzajów uprawnień oraz jeden temat zajęć z praktycznej nauki kierowania pojazdem.

4.6.3. Zajęcia pokazowe określone w ust. 4.6.1 pkt 2¹²⁾ przeprowadza wykładowca dla wszystkich słuchaczy kursu, a w ust. 4.6.1 pkt 5¹²⁾ dla każdego słuchacza indywidualnie przy wykorzystaniu pojazdu.

4.6.4. Zajęcia teoretyczne określone w ust. 4.6.1 pkt 3¹²⁾ powinny być przeprowadzone w blokach pięciogodzinnych, przy czym 4 słuchaczy kursu przeprowadza kolejno jednogodzinny wykład z przydzielonych tematów, a pozostali ich hospitują, po czym w czasie piątej godziny wykładowca powinien je omówić z prowadzącymi zajęcia i hospitującymi.

4.6.5. Zajęcia praktyczne określone w ust. 4.6.1 pkt 6¹²⁾ powinny być przeprowadzane jednocześnie z dwoma słuchaczami kursu przy wykorzystaniu pojazdu, przy czym na przemian jeden z nich symuluje kandydata na kierowcę, a drugi prowadzi zajęcia, będąc hospitowany przez pracownika dydaktycznego kursu.

Załącznik nr 1 do programu szkolenia kandydatów na wykładowców i instruktorów.

pieczęć z nazwą i adresem
organizatora kursu

PROTOKÓŁ EGZAMINACYJNY Nr .....

z dnia .....

z wyników egzaminu osób ubiegających się o uprawnienia do nauczania w szkoleniu kursowym kandydatów na kierowców lub motorniczych

Do egzaminu przystąpiły osoby wymienione w poz. . . . . , które w wyniku sprawdzenia kwalifikacji uzyskały następujące wyniki:

Poz.	Nazwisko i imię	Rodzaj uprawnień ^{*)}		Składa egzamin na ^{**)}	Po raz	Wyniki egzaminu ^{*)}						
		wykładowca instruktor	wykładowca			A	B	C	D	T	E	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												

Członkowie Komisji:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Przewodniczący Komisji

.....
(podpis)

^{*)} Wpisać znak „x” przy uprawnieniach, które nie są objęte egzaminem.

^{**)} Wpisać oznaczenie rodzaju uprawnień do kierowania pojazdami.

Załącznik nr 2 do programu szkolenia kandydatów na wykładowców i instruktorów.

pieczęć z nazwą i adresem organizatora kursu

....., dn. ....

numer upoważnienia wojewody

ZAŚWIADCZENIE Nr .....

Pan(i) ..... urodzony(a) dnia .....
w ..... zamieszkały(a).....
ukończył(a) kurs dla kandydatów na wykładowców^{*)} i instruktorów^{*)} osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami, przeprowadzony w dniach ....., i zdał(a) egzamin końcowy z wynikiem ....., uzyskując uprawnienia do nauczania osób ubiegających się o: prawo jazdy kategorii .....^{*)}, pozwolenie na prowadzenie tramwajów^{*)}.

Członkowie Komisji:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Przewodniczący Komisji

.....
(podpis)

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

Załącznik nr 7

KOMISJA WERYFIKACYJNA
powołana przez .....

ZAŚWIADCZENIE Nr .....

Komisja działająca na podstawie ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515) stwierdza, że:

Pan(i) .....
urodzony(a) dnia ..... zamieszkały(a) .....
posiada kwalifikacje do egzaminowania osób ubiegających się uprawnienie do kierowania pojazdami następujących kategorii: .....

m.p.

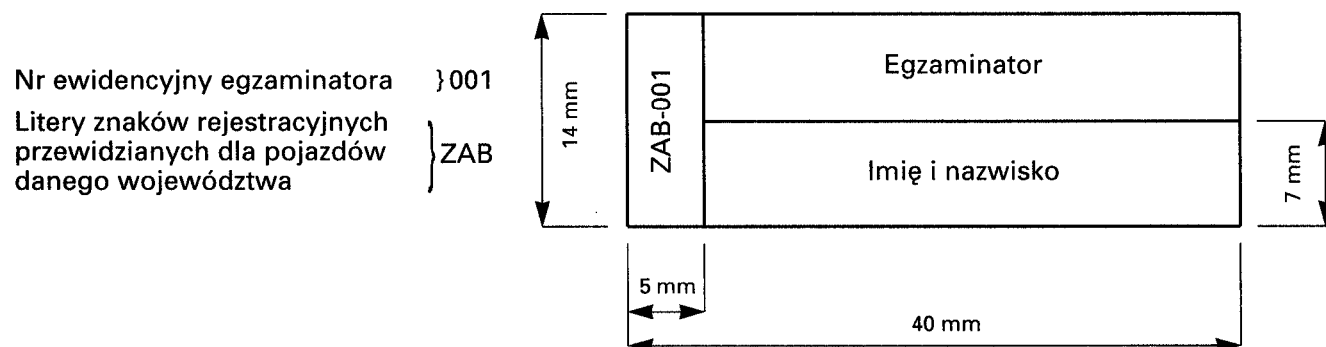
Przewodniczący

....., dnia ..... 19.... r.

*) „Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej” lub „Wojewodę .....

Załącznik nr 8

WZÓR PIECZĄTKI EGZAMINATORA

Załącznik nr 9

PROGRAM SZKOLENIA KANDYDATÓW NA EGZAMINATORÓW OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O UPRAWNIENIA DO KIEROWANIA POJAZDAMI SILNIKOWYMI¹¹⁾

1. Postanowienia wstępne

1.1. Program szkolenia kandydatów na egzaminatorów, zwany dalej „programem”, dotyczy szkolenia kandydatów na egzaminatorów przeprowadzających egzaminy dla osób ubiegających się

o uzyskanie prawa jazdy odpowiedniej kategorii.

1.2. Program określa:

- zasady organizacji kursu,
- warunki kwalifikacyjne uczestników kursu,

- warunki kwalifikacyjne wykładowców,
  - plan nauczania na kursie,
  - zasady przeprowadzania egzaminu końcowego,
  - wzór protokołu egzaminacyjnego i zaświadczenia o ukończeniu kursu.
- 1.3. Podstawowym zadaniem przy realizacji programu nauczania na kursie jest przygotowanie jego słuchaczy do pracy w roli egzaminatora.
- 1.4. Kurs powinien być organizowany przez wojewodę lub — na jego zlecenie — przez upoważnioną jednostkę. Organizatorzy kursu zobowiązani są do zapewnienia właściwych środków technicznych i odpowiedniego sprzętu dydaktycznego do prowadzenia zajęć. Program przewiduje 66 godzin zajęć, w tym 6 godzin zajęć praktycznych przeprowadzanych w miejscu rzeczywistego egzaminu dla kandydatów na kierowców.
- 1.5. Wykładowcami na kursie powinni być właściwi specjaliści z doświadczeniem pedagogicznym, a przy realizacji przedmiotów określonych w poz. 3, 4 i 6 planu nauczania — osoby posiadające uprawnienia egzaminatora oraz wykładowcy i instruktora.
- 1.6. Warunkiem przyjęcia na kurs jest spełnienie przez kandydata na egzaminatora wymogów formalnych zawartych w ustawie, w tym uzyskanie pozytywnego wyniku na egzaminie kwalifikacyjnym ze znajomości przepisów ruchu drogowego, techniki kierowania pojazdem, czynności kontrolno-obstugowych oraz pierwszej pomocy przedlekarskiej. Egzamin kwalifikacyjny przeprowadza wykładowca (wykładowcy) prowadzący zajęcia z przedmiotów określonych w poz. 3 i 4 planu nauczania w obecności upoważnionego przedstawiciela organizatora kursu.
- 1.7. Warunkiem ukończenia kursu jest:
- 1) obecność słuchacza kursu na co najmniej 80% programowych zajęć teoretycznych,
  - 2) obecność słuchacza kursu na wszystkich zajęciach praktycznych,
  - 3) uzyskanie pozytywnego wyniku egzaminu końcowego.
- Sprawdzenia spełnienia warunków określonych w ust. 1.7. pkt 1 i 2¹²⁾ dokonuje organizator kursu.
- 1.8. Kurs kończy się egzaminem przed komisją złożoną z wykładowców prowadzących zajęcia z przedmiotów określonych w poz. 1, 2, 3 i 4 planu nauczania oraz przedstawicielem wojewody sprawującym nadzór nad egzaminowaniem kandydatów na kierowców. Wykładowca przedmiotu określonego w poz. 3 planu nauczania jest przewodniczącym komisji.
- 1.9. Przedmioty nie objęte zakresem egzaminu słuchacze kursu powinni mieć zaliczone przed terminem egzaminu końcowego.
- 1.10. Egzamin końcowy obejmuje sprawdzenie znajomości wybranych zagadnień z psychologii, dydaktyki, zasad i warunków egzaminowania, przepisów ruchu drogowego, techniki kierowania pojazdem, czynności kontrolno-obstugowych pojazdu, pierwszej pomocy przedlekarskiej — w zakresie co najwyżej tych kategorii prawa jazdy, z których słuchacz kursu uzyskał pozytywny wynik na egzaminie kwalifikacyjnym.
- 1.11. Z każdego egzaminu sporządza się protokół egzaminacyjny, którego wzór określa załącznik nr 1 do programu. Wyniki egzaminu każdej z egzaminowanych osób wpisuje się do protokołu przez umieszczenie w odpowiednich rubrykach litery:
- „P” — jeżeli wynik jest pozytywny,
  - „N” — jeżeli wynik jest negatywny,
  - „X” — jeżeli osoba nie przystąpiła do egzaminu.
- 1.12. Jeżeli słuchacz kursu nie uzyskał pozytywnego wyniku egzaminu końcowego, to może do niego przystąpić nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od daty ostatniego egzaminu. Egzamin dotyczy tych przedmiotów, z których uzyskał ocenę negatywną.
- 1.13. Absolwenci kursu, którzy uzyskali pozytywny wynik z egzaminu końcowego, otrzymują zaświadczenie o jego ukończeniu według wzoru określonego w załączniku nr 2 do programu, które uprawnia do rozpoczęcia praktyki asystenckiej i złożenia egzaminu przed komisją weryfikacyjną powołaną przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.
- 1.14. Jednostka upoważniona przez wojewodę do nauczania kandydatów na egzaminatorów prowadzi ewidencję protokołów egzaminacyjnych i wydanych zaświadczeń, które podlegają kontroli osób sprawujących w jego imieniu nadzór nad egzaminowaniem kandydatów na kierowców.

2. Charakterystyka absolwenta kursu

2.1. Absolwent kursu powinien znać:

- wybrane zagadnienia z psychologii ogólnej w zakresie niezbędnym do wykonywania funkcji egzaminatora kandydatów na kierowców,
- wybrane zagadnienia z dydaktyki egzaminowania, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zawodowej egzaminatora kandydatów na kierowców,

- obowiązujące programy nauczania na te kategorie prawa jazdy, na które będzie posiadał uprawnienia do egzaminowania,
- zasady i warunki egzaminowania,
- przepisy ustawy wraz z wybranymi przepisami wykonawczymi,
- technikę kierowania pojazdami silnikowymi,
- obsługę i budowę pojazdów silnikowych.

2.2. Absolwent kursu powinien umieć:

- praktycznie wykorzystywać wiadomości teo-

retyczne z psychologii i dydaktyki w trakcie egzaminów,

- przeprowadzać egzamin teoretyczny i praktyczny zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- prowadzić dokumentację egzaminacyjną zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3. Plan nauczania na kursie

3.1. Wykładowcy powinni realizować program w zakresie przedmiotów określonych w planie nauczania przedstawionym w tabeli.

Poz.	Nazwa przedmiotu	Liczba godzin zajęć			
		razem	wykład	dyskusja	zajęcia praktyczne
1	2	3	4	5	6
1	Wybrane problemy psychologii egzaminu	10	5	5	x
2	Wybrane problemy dydaktyki egzaminu	10	8	2	x
3	Warunki i zasady egzaminowania	24	20	4	x
4	Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego i techniki kierowania pojazdem	10	x	10	x
5	Wybrane zagadnienia etyki zawodowej egzaminatora	2	1	1	x
6	Praktyka pedagogiczna	8	x	2	6
7	Topografia miasta	2	2	x	x
Razem		66	36	24	6

4. Szczegółowe tematy nauczania

4.1. Wybrane problemy psychologii egzaminu

4.1.2. W realizacji przedmiotu „Wybrane problemy psychologii egzaminu” powinny być ujęte następujące tematy:

- podstawowe wiadomości z psychologii ogólnej,
- osobowość egzaminatora,
- temperament jako szczególny składnik osobowości,
- psychologiczna sylwetka zdającego egzamin,
- psychologiczne aspekty przygotowania i przeprowadzenia egzaminu,
- wykorzystywanie wiadomości z psychologii w pracy egzaminatora.

4.2. Wybrane problemy dydaktyki egzaminu

4.2.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane problemy dydaktyki egzaminu” powinny być ujęte następujące tematy:

- dydaktyka jako nauka i jej podstawowe pojęcia,
- egzamin, jego funkcja i formy,
- przygotowanie i atmosfera egzaminu,
- metody kontroli i oceniania,
- najczęstsze błędy w kontroli i ocenianiu oraz ich usuwanie,
- przyczyny niepowodzeń egzaminacyjnych.

4.3. Warunki i zasady egzaminowania

4.3.1. W realizacji przedmiotu „Warunki i zasady egzaminowania” powinny być ujęte następujące tematy:

- organizacja egzaminu,
- dokumentacja osób ubiegających się o uprawnienia,

- warunki przeprowadzenia egzaminu,
  - zasady przeprowadzania egzaminów teoretycznych,
  - zasady przeprowadzania egzaminów praktycznych,
  - ocena egzaminu,
  - dokumentacja egzaminu,
  - kontrola egzaminu.
- 4.4. Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego i techniki kierowania pojazdem
- 4.4.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia z przepisów ruchu drogowego i techniki kierowania pojazdem” powinny być ujęte następujące tematy:
- wybrane problemy interpretacyjne przepisów ustawy — Prawo o ruchu drogowym,
  - wybrane problemy interpretacyjne przepisów wykonawczych do wymienionej wyżej ustawy,
  - wybrane problemy w technice kierowania pojazdem
  - omówienie pytań testowych.
- 4.5. Wybrane zagadnienia etyki zawodowej egzaminatora
- 4.5.1. W realizacji przedmiotu „Wybrane zagadnienia etyki zawodowej egzaminatora” powinny być ujęte następujące tematy:
- etyka ogólna a etyka zawodowa,
  - problemy etyki zawodowej egzaminatora.
- 4.6. Praktyka pedagogiczna
- 4.6.1. Praktyka pedagogiczna obejmuje przeprowadzenie:
- 1) hospitacji dwóch rzeczywistych egzaminów teoretycznych dla różnych kategorii prawa jazdy (2x1 godz.),
  - 2) hospitacji dwóch rzeczywistych egzaminów z manewrów podstawowych dla różnych kategorii prawa jazdy (2x2,5 godz.),
  - 3) hospitacji dwóch rzeczywistych egzaminów praktycznych z jazdy w ruchu miejskim dla różnych kategorii prawa jazdy (2x0,5 godz.),
  - 4) seminarium podsumowujące (2 godz.).
- 4.6.2. Organizator kursu ustala w porozumieniu z urzędem wojewódzkim terminy i miejsca hospitowanych egzaminów.
- 4.6.3. Zajęcia określone w ust. 4.6.1 pkt 1¹²⁾ powinny być realizowane w grupach 4-5-osobowych przez wykładowcę (egzaminatora) w czasie egzaminu państwowego.
- 4.6.4. Zajęcia określone w ust. 4.6.1 pkt 2¹²⁾ powinny być realizowane w grupach 5-osobowych przez wykładowcę (egzaminatora) w czasie egzaminu państwowego, przy czym uczestnicy kursu dwukrotnie dokonują na placu manewrowym oceny 10 osób zdających egzamin.
- 4.6.5. Zajęcia określone w ust. 4.6.1 pkt 3¹²⁾ powinny być realizowane przez wykładowcę (egzaminatora) w czasie egzaminu państwowego (w blokach 30-minutowych) w ten sposób, że kolejno każdy uczestnik kursu dokonuje razem z egzaminatorem oceny jednej osoby zdającej egzamin z jazdy pojazdem w ruchu miejskim.
- 4.7. Topografia miasta
- 4.7.1. W realizacji przedmiotu „Topografia miasta” należy ująć następujące tematy:
- układy komunikacyjne miasta,
  - rozkłady ruchu pieszych i pojazdów,
  - komunikacja publiczna,
  - drogi o podwyższonej prędkości,
  - dobór tras egzaminacyjnych dających pełną możliwość sprawdzenia kwalifikacji kandydatów na kierowców.

Załącznik nr 1 do programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi.

pieczęć z nazwą i adresem
organizatora kursu

PROTOKÓŁ EGZAMINACYJNY NR .....

z dnia .....

z wyników egzaminu kandydatów na egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi

Do egzaminu przystąpiły osoby wymienione w poz. ...., które w wyniku sprawdzenia kwalifikacji uzyskały następujące wyniki:

Poz.	Nazwisko i imię	Składa egzamin na*)	Po raz	Wynik egzaminu**)						
				A	B	C	D	T	E	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										

Członkowie Komisji:

Przewodniczący Komisji

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

.....
(podpis)

*) Wpisać oznaczenia rodzaju uprawnień do kierowania pojazdami.
**) Wpisać znak „x” przy uprawnieniach, które nie są objęte egzaminem.

Załącznik nr 2 do programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi

pieczęć z nazwą i adresem organizatora kursu
numer upoważnienia wojewody

....., dn. ....

ZAŚWIADCZENIE Nr .....

Pan(i) ..... urodzony(a) dnia .....
w ..... zamieszkały(a) .....
ukończył(a) kurs kwalifikacyjny dla kandydatów na egzaminatorów osób ubiegających się o uzyskanie prawa jazdy, przeprowadzony w dniach ....., i zdał(a) egzamin końcowy z wynikiem ..... w zakresie prawa jazdy kategorii ...*).

Członkowie Komisji:

Przewodniczący Komisji

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

.....
(podpis)

*) Wpisać oznaczenie kategorii.